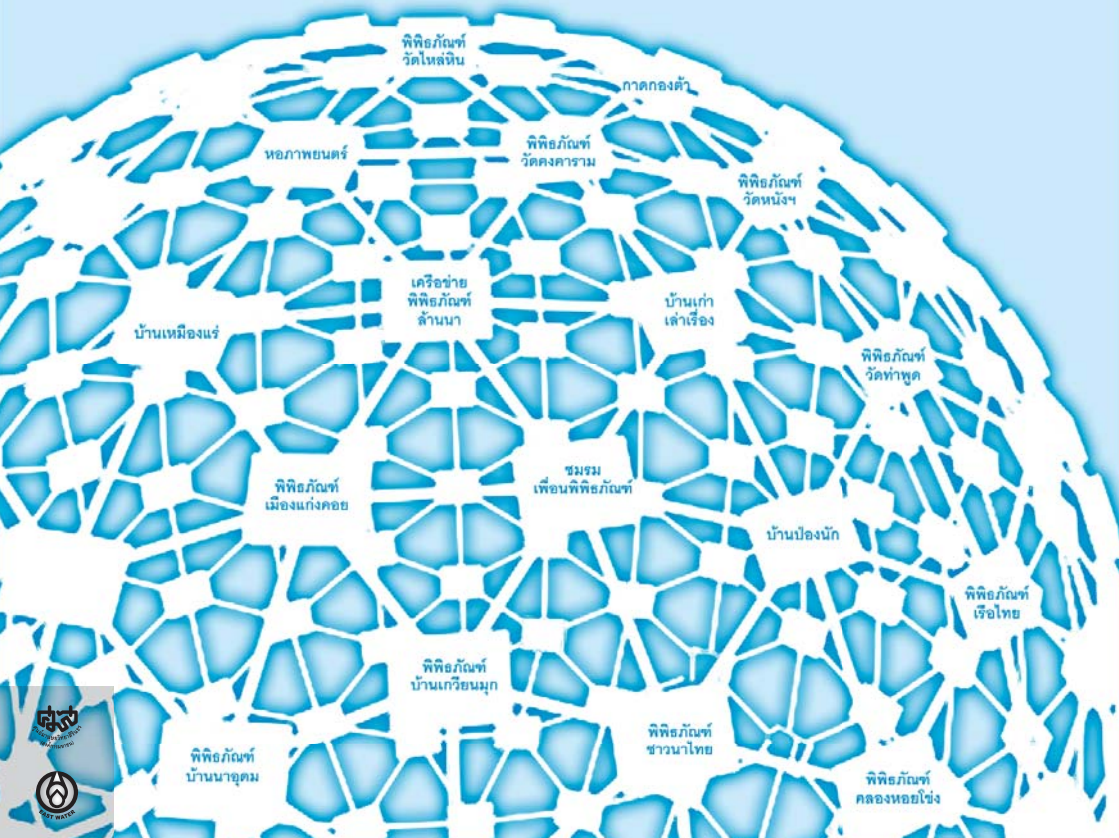

ก้าวไปด้วยกัน

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธร (องค์การมหาชน)
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (ตุลาคม 2554 - มกราคม 2555) ISSN 1906 - 5515

เครือข่ายพิพิธภัณฑ ที่ก้าวไปด้วยกัน

มหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นเมื่อปลาย พ.ศ. 2554 จนถึงต้น พ.ศ. 2555 สร้างความเดือดร้อน ความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งบั่นทอนกำลังใจของคนในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสุดท้ายคือภาคใต้ เพื่อนๆ ชาวพิพิธภัณฑท์ก็เช่นเดียวกันที่ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยครั้งนี้ จากการสอบถามข่าวคราวของทีมงานฐานข้อมูลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร พบว่าพิพิธภัณฑท์กว่า 140 แห่ง ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่สามารถประเมินค่าได้ทั้งข้าวของที่เป็นโบราณวัตถุ วัตถุสะสม แสนรัก และจิตใจของคนที่เก็บสะสมอย่างเห็นคุณค่ามาเป็นเวลานาน ซึ่งทีมงานจุลสารก้าวไปด้วยกันและทีมงานพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นรู้สึกสะเทือนใจกับความสูญเสียนี้ อย่างไรก็ตาม ก็ขอให้ทุกท่านอย่าเพิ่งท้อถอย ถอดใจ หรือตัดใจจากงานพิพิธภัณฑท์ทีมงานฯ ขอเป็นกำลังใจอีกหนึ่งกำลังใจให้เพื่อนพิพิธภัณฑท์ทุกแห่งลุกขึ้นมาอีกครั้งในการเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่นค่ะ

ฉบับนี้ทีมงานนำเรื่องเล่าประสบการณ์การทำงานร่วมกันของกลุ่มคนต่างๆ ที่รวมตัวกันเพื่อทำงานด้านพิพิธภัณฑท์ และวัฒนธรรมเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทั้งในยามปกติและไม่ปกติ

พี่หมึกกับกบอ้วน มาเล่าถึงงานประชุมเครือข่ายพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เปิดโอกาสให้ชาวพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น ทั้งในจังหวัดของตัวเอง ภูมิภาคของตัวเอง และได้ทำความรู้จักกับเพื่อนพิพิธภัณฑท์ในภูมิภาคอื่นๆ และเรียนรู้การทำงานของพิพิธภัณฑท์แห่งอื่นมากขึ้น

คุณชัชวาลย์ ทองดีเลิศ เขียนมาแล้วถึงการร่วมมือกันของเครือข่ายทางการศึกษาและองค์กรท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดในการหาแนวทางพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อดำเนินการให้โรงเรียนขนาดเล็กถูกยุบ หรือมาๆ กับร่วมกันหาแนวทางให้ชุมชนปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชุมชน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ตัวตน และคุณค่าของท้องถิ่น

พระปฏิภาณ ฐิริปัญโญ แห่งวัดประตูปา จ.ลำพูน เล่าถึงที่มาที่ไปของการสร้างกลุ่มเครือข่ายเพื่อนพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นบนโลกออนไลน์ เพื่อเป็นพื้นที่หนึ่งของการทำความรู้จัก และแลกเปลี่ยนข่าวสารของคนทำงานพิพิธภัณฑสถาน งานวัฒนธรรม และผู้ที่สนใจงานด้านนี้

นอกจากนี้ ยังมีพิพิธภัณฑสถานที่น่าสนใจมาแนะนำให้ชาวก้าวไปด้วยกันได้รู้จักอีกหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑสถานวัดใหญ่ท่าเสา จ.อุตรดิตถ์ ที่คุณธีระวัฒน์ แสนคำ เขียนมาแล้วและชวนให้ไปเยี่ยมชม พิพิธภัณฑสถานบ้านนาอุดม-โนนหนองหอย จ.มุกดาหาร ที่เกิดขึ้น และบริหารจัดการจากการร่วมมือของหลายฝ่าย ที่พลาดไม่ได้ อมรรัตน์ นุกูล พาไปเที่ยวชมอินเดีย ดินแดนแห่งความเหลือเชื่อ ที่บ่อแม่เห้ร้นการหรือบ่อมสุริยัน เมืองจอดห์บุรี ประเทศอินเดีย ส่วนดอกกรัก พยัคศรี ภูมิใจนำเสนอพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติที่บอกเล่าความเป็นมาของเมืองมะละกา ประเทศมาเลเซีย ยังมีเรื่องราวที่น่าสนใจอีกมากมายให้ติดตามในฉบับนี้ค่ะ

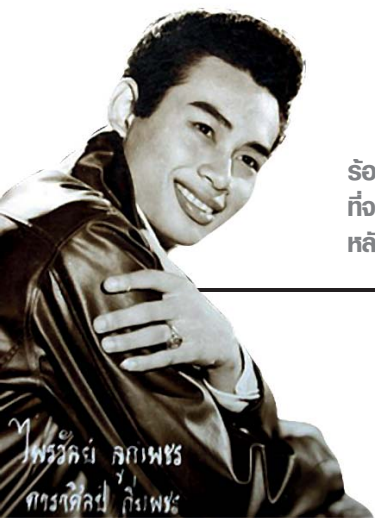

พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
วังสระปทุม จัดนิทรรศการ **“บรมกษัตริย์
วัฒนสถาน”** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิม
พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
น้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ ในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
7 รอบ วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2554

เปิดนิทรรศการ ของเล่นในหลวง

นิทรรศการ “บรมกษัตริย์ วัฒนสถาน” ได้รวบรวมเอกสาร
ส่วนพระองค์ เครื่องเล่นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ครั้งทรงพระเยาว์ และสิ่งทีระลึกต่างๆ ที่สมเด็จพระพันวัสสา
อัยยิกาเจ้า และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเก็บ
รักษาไว้ เช่น เครื่องบินจำลอง เรือจำลอง กังหันวิดน้ำจำลอง
เครื่องบินติดจำลอง กล้องถ่ายภาพแบบโบราณ อ่างทรง รถ
ลากไม้ มาจัดแสดงเพื่อให้พสกนิกรตระหนักถึงพระราชจริยวัตร
ตลอดจนแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ทรงได้รับการ
อภิบาลรักษาเลี้ยงดูจากสมเด็จพระบรมราชชนนีและสมเด็จพระ
พันวัสสาอัยยิกาเจ้ามาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ นอกจากนี้
ยังแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพทั้งด้านการกีฬาและศิลปะ
แขนงต่างๆ ด้วย ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี จะทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดนิทรรศการช่วงค่ำ
วันที่ 18 ธันวาคมนี้ จากนั้นจะเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ในวัน
จันทร์-วันเสาร์ เวลา 10.00-16.00 น. ตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม
2554 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2555 ติดต่อนัดหมายเข้าชมล่วงหน้า
ได้ที่ 0-2252-1965-7 (ข่าวจาก ThaiPR.net วันที่ 19 ธันวาคม 2554)

ภาพจาก: <http://www.bangkokbiznews.com>

ชาวเพชรบุรีจัดคอนเสิร์ต “มหกรรมเพลงไพรวัลย์” ระดม 23 นักร้อง
ร้อง 35 บทเพลงอมตะของขุนพลเพลงไพรวัลย์ ลูกเพชร ร่ำลึก 9 ปี
ที่จากไป พร้อมระดมทุนตั้ง “พิพิธภัณฑไพรวัลย์ ลูกเพชร” เตรียมบรรจุ
หลักสูตรไพรวัลย์ให้เด็กรุ่นหลังได้เรียน

สร้างพิพิธภัณฑ ไพรวัลย์ ลูกเพชร

เจนภพ จบกระบวนวรรณ หนึ่งในคณะทำงานเบื้องหลัง ให้
สัมภาษณ์ว่า

“ครบรอบ 9 ปีการเสียชีวิตของขุนพลเพลงลูกทุ่งไพรวัลย์
เราจะจัดงานเป็นครั้งแรกโดยจะเป็นมหกรรมคอนเสิร์ตที่เป็น
เพลงที่ไพรวัลย์ร้องไว้ ผมอยากให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่ยืนยาว ซึ่ง
ก็คือการทำพิพิธภัณฑเรื่องราวต่างๆ ของนักร้องเลือดเนื้อเชื้อไข
ของคนเพชรบุรีให้คนเพชรรุ่นหลังๆ ได้รู้จักและศรัทธาศิลปิน
ของเขา การทำหุ่น บางคนก็ไม่รู้จัก บางคนก็มาขอหอยแครงนั้น
ซึ่งพอได้คุยกับหน่วยงานท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจในเพชรบุรีเองทุกคน
เห็นด้วย ซึ่งผมได้ผลักดันสิ่งสำคัญขึ้นอีก 2 อย่าง คือ อบต.
บ้านขุนไกร ได้บรรจุให้พิพิธภัณฑไพรวัลย์ ลูกเพชร อยู่ในแผนงาน
วัฒนธรรมของเขา อีกอันคือ หลักสูตรไพรวัลย์ ที่จะใช้สอนเด็ก
รุ่นใหม่ของเพชรบุรีให้รู้จักไพรวัลย์อย่างถ่องแท้ จะได้เป็น
มรดกเทศกน้อยคอยแนะนำเมื่อมีคนมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ
ไพรวัลย์”

มหกรรมเพลงที่จะจัดขึ้นในวันที่ 16 ตุลาคม 2554 ณ วัด
ดอนผิงแดด อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี นั้น รายได้หักค่าใช้จ่าย
แล้วตั้งเป็นกองทุนไพรวัลย์ดำเนินการก่อตั้งพิพิธภัณฑ
(คมชัดลึก 6 ตุลาคม 2554)

ภาพจาก: <http://www.oknation.net/blog/countryman/2008/08/04/entry-1>

ขอคืน “พิพิธภัณฑ” เปลี่ยนเป็น “บ้านพัก” พอ. เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ฯ

“ศูนย์สร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่”

ซึ่งปรับปรุงจาก “บ้านพักศึกษาธิการจังหวัด” จะต้องกลับไปเป็นบ้านพักของ “ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1” หลังทำหนังสือ “ขอคืนพื้นที่” ด้าน “มูลนิธิสถาบันพัฒนาเมือง” วอนราชการทบทวน เพราะภาคสังคมใช้บทหลายล้านซ่อมแซมปรับปรุงบ้านเก่าให้กลับมาใช้ทำกิจกรรม นิทรรศการที่ผ่านมายาวนาน ชุมชน ได้ใช้ประโยชน์หลายด้าน

วันที่ 3 ตุลาคม 2554 ที่อาคารศูนย์สร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ฯ มีการหารือกันระหว่างคณะกรรมการของมูลนิธิสถาบันพัฒนาเมือง กับ นายชุมพล รัตน์เลิศลพ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 (สพท.ชม.1) โดยทางคณะกรรมการของมูลนิธิหลายคนได้ชี้แจงต่อนายชุมพลถึงความสำคัญของการมี “ศูนย์สร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ฯ” เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนและเยาวชน และที่ผ่านมาผู้บริหาร สพท.ชม.1 คนก่อนได้อนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อดำเนินการ ต่อมาจึงมีการใช้งบประมาณของมูลนิธิและภาคสังคมในจังหวัดเชียงใหม่หลายล้านบาท เพื่อปรับปรุง

อาคารบ้านพักศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในสภาพทรุดโทรมให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ทางสาธารณะได้

ขณะที่นายชุมพลได้ชี้แจงที่ประชุมว่ามีความเห็นใจในการทำหน้าที่ของทางมูลนิธิ แต่เขาเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากคำสั่งย้ายด่วนจากจังหวัดพะเยา ทั้งนี้ ตามระเบียบราชการ ถ้ามีบ้านพักให้อยู่ต้องย้ายเข้าไปอยู่ หากไม่เข้าพักและหันไปเช่าบ้านก็เกินกำลัง เนื่องจากค่าเช่าบ้านในจังหวัดเชียงใหม่สูงมาก นอกจากนี้ ตนมีครอบครัว มีแม่และภรรยา ที่ต้องดูแล และมีสัตว์เลี้ยงจำนวนหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม การหารือระหว่างผู้บริหาร สพท.ชม.1 และกรรมการมูลนิธิสถาบันพัฒนาเมืองในวันนี้ยังไม่ได้ข้อยุติ (ประชาไท วันที่ 3 ตุลาคม 2554)

ภาพจาก: <http://www.udif.or.th/>

เรื่อง : พี่หมึกกับกบชวน
ภาพ : ทีมงานศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ไปยามหมู่... ถึงแดนดิน ถิ่นอีสาน

▲ วิทยากรจากเครือข่าย
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เป็นได้ อยู่ดีมีแฮ้งบ?

อย่าเพิ่งตกใจค่ะ กบชวนถามว่า ทุกท่านเป็นอย่างไรกันบ้าง? สบายดีอยู่หรือไม่? หลังจาก “น้องน้ำ” มาเยือน ฉบับที่แล้วกบชวนเพิ่งบอกไปว่า ฟนตกแบบนี้ก็ดี เพราะกระตุ้นให้เราได้ตื่นสำรวจอาคารบ้านช่อง หารอยร้าวซึม แต่พูดยังไม่ทันขาดคำ “น้องน้ำ” ขนาดใหญ่ (ใหญ่กว่ากบชวนอีก) ก็มาเยือนแบบที่รู้ตัวและไม่ทันรู้ตัว จนมีคำอิตตตปากพูดกันในหมู่เพื่อนฝูงว่า “บ้านท่วมยัง” “ท่วมแคไหน” “ลตเท่าไร” “แห้งหรือยัง” และอื่นๆ อีกมากมาย เราสองคนก็ขอรายงานตัวเองว่า ยังอยู่ดีนะละ น้ำไม่ท่วมบ้าน แต่ช่วงน้องน้ำมาเที่ยวกรุงเทพฯ ก็ทำให้ที่ทำงานต้องหยุดไปเหมือนกัน เพราะเดินทางเข้า-ออกลำบากมากค่ะ แต่ตอนนี้ก็เปิดทำงานตามปกติแล้ว ขอบคุณทุกท่านที่เป็นห่วงและได้ถามมานะคะ ส่วนท่านไหนที่ประสบภัย เราทั้งสองขอเป็นอีกหนึ่งกำลังใจและอีกหนึ่งเสียงภาวนาให้ท่านผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปให้ดีกว่า :D

ก่อนที่น้องน้ำจะมาเยือนเมืองหลวง เราสองคนมีโอกาสดำเนินทางไปจัดประชุมเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เมืองมุก (มุกดาหาร) เมื่อวันที่ 8 - 9 กันยายน 2554 มาค่ะ การประชุมครั้งนี้ทำให้เราได้รู้จัก พบปะกับคนทำงานพิพิธภัณฑสถานและงานวัฒนธรรมของอีสานมากมาย มีคนที่หัวใจเดียวกับเรา มาร่วมพูดคุยกันกว่า 100 คน การประชุมครั้งนี้เริ่มต้นด้วยการฟังประสบการณ์ตรงจากคนทำพิพิธภัณฑสถานภาคเหนือ เรื่อง การสร้างเครือข่าย และทำอย่างไรเราจึง

จะเป็นเครือข่ายกัน จากพระมหาโยธิน
ฐานิสฺสโร (ปัจจุบันคือพระครูปลัด
สุวัฒนจริยคุณ) หอวัฒนธรรมนิทัศน์
วัดศรีโคมคำ จ.พะเยา พระปฏิภาณ
ภุริปัญโญ วัดประตูปา จ.ลำพูน และ
คุณนเรนทร์ ปัญญาภุ จากเครือข่าย
พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา จ.ลำพูน

▲ ดร.สุรจิตต์ จันทรสาขา
(ประธานสภาวัฒนธรรม จ. Mukdahan)
นำชมนิทรรศการที่ หอแก้วมุกดาหาร

ท่านมหาโยธินกล่าวว่า “...ถ้าเขาไม่รู้จักเรา (พิพิธภัณฑ์) เราต้องทำให้เขารู้จัก...
ถ้าเขาไม่มาหาเรา เราต้องไปหาเขา...” นี่คือแผนประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่ทำให้
พิพิธภัณฑ์เป็นที่รู้จัก เมื่อรู้จักแล้ว การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานอื่นๆ ก็เป็นเรื่อง
ง่าย เพราะเรารู้จักกันก็เหมือนกับเป็นเพื่อนกัน

ขณะที่พระปฏิภาณเล่าว่า เครือข่ายของท่านเริ่มที่ชุมชนข้างๆ วัด เพราะท่าน
เชื่อว่า “คนในชุมชนคือ พลังที่มีค่าของการทำงานทุกอย่าง ถ้าในชุมชนเอาด้วย
งานทุกอย่างที่ทำการก็จะเป็นเรื่องง่าย” ขณะเดียวกันท่านก็ไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีอย่าง
อินเทอร์เน็ต ที่เป็นทั้งช่องทางประชาสัมพันธ์และช่องทางการสร้างเครือข่ายกับ
กลุ่มอื่นๆ

ประสบการณ์การจัดงาน
เทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
จากเพื่อนเครือข่ายภาคอีสาน ▶

▼ มัคคุเทศก์น้อย
โรงเรียนบ้านนาอุดม
นำชมพิพิธภัณฑ์ชุมชน
นาอุดม-โนนหนองหอ

ส่วนเครือข่ายของคุณนเรนทร์ เริ่มจากกลุ่มเยาวชนในลำพูน ที่ช่วยกันทำงานแบบ “จิตอาสา” การถ่ายทอดความรู้จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของกลุ่มนี้ อย่างคำพูดที่ว่า “...พี่รู้สอง น้องรู้หนึ่ง” หมายถึง รุ่นพี่ต้องเป็นผู้นำให้กับรุ่นน้อง การทำงานแบบนี้้องภายใต้กติกาของกลุ่ม ทำให้กลุ่มเยาวชนนี้แข็งแกร่งมากขึ้นเรื่อยๆ

เมื่อทุกคนมีเครือข่ายของตัวเอง หรือพูดง่ายๆ ว่า มีวงของตัวเอง แล้วทำอย่างไรให้วงของเราทุกคนมาเจอกัน หรือมาเป็นวงเดียวกัน คำตอบจากวิทยากรทั้งสามคือ “โอกาส” และ “เวที” หมายความว่า เราต้องเปิดพื้นที่ของตัวเองให้กว้างขึ้น พร้อมกับเปิดโอกาสให้ตัวเองได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากกลุ่มคนอื่นๆ ... เป็นอย่างไรละ งงกันรีบเล่า รู้หรือยังว่า “เครือข่าย” หน้าตาเป็นอย่างไร? แล้วนี่ออกบ้างไหมว่า ใครเป็นเครือข่ายกับเราบ้าง?

ถ้ายังไม่ออก กบอ้วนมีตัวช่วยค่ะ ทุกท่านหากระดาษว่างๆ มา 1 แผ่น แล้ววาดวงกลมตรงกลางกระดาษ 1 วง เขียนชื่อของท่านไว้ในวงกลมด้วยนะ จากนั้นวาดวงกลมอีก 1 วง ล้อมรอบวงกลมวงแรก แล้วเขียนชื่อคนหรือหน่วยงานที่ท่านนึกถึงเป็นอันดับแรกเมื่อต้องการความช่วยเหลือหรือต้องการบอกข่าวสาร วาดวงกลมอีกวง ล้อมวงกลมวงที่ 2 แล้วเขียนชื่อ

ดร.สุรจิตต์ (ประธานสภาวัฒนธรรม จ.มุกดาหาร)
 รศ.ดร.ดารารัตน์ (ม.ขอนแก่น) รศ.สุภาภรณ์ (ม.ศิลปากร)
 จากเวทีเสวนาเรื่อง ประวัติศาสตร์อีสาน ▶

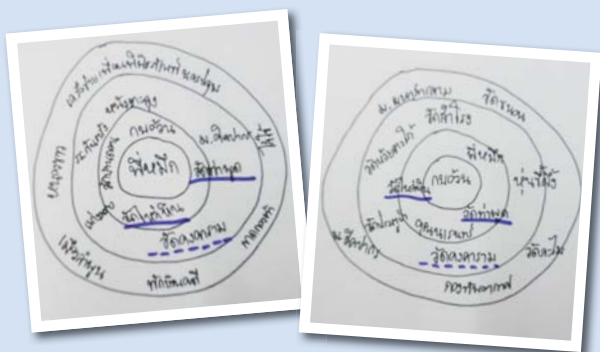
คนหรือหน่วยงานที่ท่านนึกถึงเป็นอันดับที่ 2 เมื่อต้องการความช่วยเหลือ แล้วทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ขอบอกว่าในวงกลมอาจจะมีชื่อของคนหรือหน่วยงานที่ท่านนึกออกมากกว่าหนึ่งก็ได้ค่ะ เขียนชื่อเหล่านั้นไว้ให้หมด เมื่อท่านนึกชื่อไม่ออกแล้วก็ขอให้หยุด แล้วกลับมาดูรายชื่อในวงกลมของท่านอีกครั้ง ท่านจะพบว่าชื่อที่อยู่ในวงกลมที่ใกล้กับวงแรกมากที่สุดคือคนที่ท่านไว้วางใจมากที่สุด นั่นก็คือ เพื่อนที่ท่านสนิทมากที่สุด ส่วนวงที่อยู่ไกลจากท่านออกไป คือ คนที่ท่านให้ความสำคัญความสัมพันธ์ด้นน้อยลงไป

มีคำถามว่า วงของแต่ละคนสามารถมาเจอกันได้ไหม? ขยายวงได้อีกหรือไม่? แล้ววงของเราสามารถทับกับวงของคนอื่นได้ไหม? กบอ้วนมีคำตอบสำหรับคำถามเหล่านั้นค่ะ... วงของคนเราแต่ละคนสามารถมาเจอกันได้ค่ะ เมื่อมีโอกาสหรือเวที (พื้นที่) บางอย่างทำให้เรามาเจอกัน อาจจะเป็นการประชุมทำงานที่เดียวกัน ยกตัวอย่างนะคะ อย่างที่หมึกและกบอ้วนเมื่อก่อนต่างคนต่างมีวง (เครือข่าย-เพื่อนฝูง) ของตัวเอง เมื่อ

▶ ระดมสมอง ค้นหาเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์

▼ ตัวอย่างวงเครือข่ายของพี่หมึก
และกบอ้วน

เรามาทำงานด้วยกัน ก็ทำให้วงของเรามาเจอกัน รู้จักกัน วงของเราก็ขยายใหญ่ขึ้นค่ะ เพราะเพื่อนของพี่หมึกก็กลายเป็นเพื่อนของกบอ้วน (กรณีวัดโหลหิน) เพื่อนของกบอ้วนบางคนก็เป็นเพื่อนกับพี่หมึก (กรณีวัดท่าพูด) อย่างนี้ก็เป็นกรวยขยายวงกลมของเราค่ะ และบางครั้งเราต่างมีเพื่อนเป็นคณะเดียวกัน (วัดคงคาราม) ถ้าเป็นอย่างนี้วงของพี่หมึกและกบอ้วนจะซ้อนทับกันทันที โดยมีเพื่อนคนนั้นเป็นตัวเชื่อมวงของเราทั้งสองค่ะ... ยิ่งงง... กันอยู่ใหม่ค่ะ กบอ้วนมีรูปตัวอย่างวงเครือข่าย มาให้ดูด้วยค่ะ

พอไหวไหมคะ? กับวงเครือข่ายของตัวเอง ลองทำดูแล้ว หน้าตาเป็นอย่างไรบ้าง? มีชื่อเรา 2 คนรึเปล่า? ขอแบบติดขีดวงในสุดเลยนะคะ... :D หรือสนใจจะส่งมาแลกกันดูก็ได้ค่ะ ยินดีเป็นสื่อกลางแทนใจให้กับทุกๆ ท่านเลยนะคะ

ชวนกลับไปทำการประชุมเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่ะ (แอบพาออกแม่น้ำโขงไปไกล) หลังจากฟังประสบการณ์การสร้างเครือข่ายจากคนทำพิพิธภัณฑสถานภาคเหนือแล้ว ก็ถึงเวลาที่เราจะทำความเข้าใจด้วยการแนะนำตัวและพิพิธภัณฑสถาน จากนั้นช่วงบ่ายเราเดินทางไปรู้จักเมืองมุกที่หอแก้วมุกดาหาร และเรียนรู้กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่พิพิธภัณฑสถานนาอุดม-โนนหนองหอ อ.นิคมคำสร้อย จ.มุกดาหาร

▲ หลากหลายลีลาการนำเสนอ

วันที่ 2 ของการประชุมเริ่มด้วยการเล่าเรื่อง งานเทศกาล พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นอีกเวทีหนึ่งในการสร้างเครือข่าย พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นของศูนย์ฯ จากนั้นเป็นเสียงของชาวพิพิธภัณฑท์ ที่เคยไปร่วมงานเทศกาลฯ พูดถึงเวทีงานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ ท้องถิ่นปี 2553 ที่ผ่านมา หลังจากนั้นจึงชักชวนให้ผู้ร่วมประชุม ทำความเข้าใจและร่วมขบคิดข้อมูลและเนื้อหาที่จะเป็นแกนหลัก ของงานเทศกาลฯ ครั้งที่ 3 โดยมีนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ รศ.ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ท่าน ดร.สุรจิตต์ จันทร์สาขา ประธานสมาคมวัฒนธรรมจังหวัดมุกดาหาร มาเล่าเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีสาน และ รศ.สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ มาช่วยชักชวนการสนทนา จากนั้นเป็นการระดมสมองของคนแต่ละจังหวัด พร้อมกับนำเสนอต่อที่ประชุม ก่อนจะแยกย้ายเดินทางกลับกันไป

ถ้าถามเราทั้งสองว่าการประชุมที่ มุกดาหารครั้งนี้เราได้อะไร? คำตอบ คือ เราได้ “เพื่อน” (ร่วมอุดมการณ์) เพิ่มขึ้นค่ะ ถึงแม้จะเพิ่งรู้จักกันกับ บางพิพิธภัณฑท์ บางชุมชน หรือ บางคน แต่จากนี้ต่อไปเราจะทำความ รู้จักกันมากขึ้นค่ะ แล้ววันหลังเราจะไป “เยี่ยมหมู” ในหม่นะคะ... (เยี่ยม = เยี่ยมเยียน หมู = เพื่อนฝูง)

กบอ้วนและพีหมึก

ตัวอย่างแผนที่ความคิด (mind map) จากการระดมสมอง ▼

อีกก้าวของเครือข่ายมิตรภาพ เพื่อนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น facebook.com/groups/ localmuseums

เมื่อหลายปีที่ผ่านมา ได้มีโอกาสเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมของทางศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ที่ จ.ลำปาง ในเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งเครือข่ายของกลุ่มพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน ทั้งที่เป็นที่รู้จักและเพิ่งตั้งอยู่ในสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัด ในโรงเรียน ในคราวนั้นได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้คนอันหลากหลายอาชีพ ต่างที่มา ต่างสถานะ ต่างอุดมการณ์ แต่มีปัญหาเช่นเดียวกัน คือ การที่ต้องสู้กับปัญหาด้วยตัวเอง ภาระอันหนักอึ้งนี้ เจ้าของพิพิธภัณฑ์ เจ้าอาวาส หรือ ผู้ที่ต้องมีหน้าที่ดูแลแหล่งเรียนรู้นั้น พิพิธภัณฑ์นั้น ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เหนื่อยกับการแก้ปัญหาที่ขาดการช่วยเหลือจากภายนอก แต่ด้วยใจรักในการพัฒนาสร้างแหล่งเรียนรู้ ทุกคนต่างมาร่วมกิจกรรมด้วยใจอันมีความหวัง

เครือข่ายเพื่อนพิพิธภัณฑ์ ที่ขึ้นได้แรงบันดาลใจมาจากการรวมตัวของชมรมเพื่อนพิพิธภัณฑ์แห่งนครปฐม ที่มีความเข้มแข็งต่อผู้จนเกิดเป็นศูนย์รวมของชาวพิพิธภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐมและใกล้เคียง เครือข่ายนั้นมีการจัดกิจกรรมมากมาย มีวารสารเป็นของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันในกลุ่ม มีการจัดทัวร์เยี่ยมเยียนกัน จึงได้นำเอาแนวคิดนี้มาปรับใช้ในการนำมาเพื่อพัฒนาให้เกิดเครือข่ายในภาคเหนือ

เครือข่ายเพื่อนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา จึงเกิดขึ้นที่ จ.ลำปาง เป็นครั้งแรก และมีการ

ประชุมครั้งที่ 2 ต่อมาที่ จ.น่าน และครั้งที่ 3 ที่ จ.ลำพูน โดยการนำของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร เครือข่ายเพื่อนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนาจึงพยายามหาวิธีการรวบรวมผู้ที่มีแนวคิดเดียวกัน ใช้สื่อเดียวกัน และการก้าวไปด้วยกันจึงเริ่มพัฒนาขึ้น ในช่วงแรกนั้นเราได้ตกลงกันว่าจะทำเว็บไซต์ชื่อ museumlanna.com ขึ้นมา การสร้างเว็บเกิดขึ้นด้วยปัจจัยจากคุณป้าชวนพิศ ณ ลำพูน ประธานชมชนเทศบาลเมืองลำพูน และคุณนเรนทร์ ปัญญา จากพิพิธภัณฑ์ชมชนเมืองลำพูน รวบรวมปัจจัยมาเปิดเว็บ เพื่อเป็นฐานข้อมูลไว้ประชาสัมพันธ์

* พระปฎิภาณ ฐิตินนฺโท วัดพระธาตุป่า จ.ลำพูน สมาชิกเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้านนา และเป็นผู้เริ่มกลุ่มเครือข่ายเพื่อนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบนเฟซบุค

กลุ่ม แล้วค่อยเก็บค่าสมาชิกจากเพื่อนสมาชิก ในการนี้ได้จัดทำเว็บขึ้นมาแล้วเสร็จได้ ประมาณหนึ่ง แต่เมื่อเปิดได้ก็พบว่าเราก็คงต้องทิ้ง เว็บนั้นไป ด้วยอะไรหลายๆ อย่าง ทั้งหน้าที่ การงาน บ้างก็ในการเข้าพื้นที่บนเว็บไซต์ ทำให้ การทำงานขาดความต่อเนื่อง

Facebook เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการ ประชาสัมพันธ์เครือข่าย และสามารถสร้าง เครือข่ายโดยไม่ค่าใช้จ่าย Facebook จึงเป็น อีกความหวังหนึ่งในการที่จะรวบรวมผู้มีแนวคิด และอุดมการณ์เดียวกัน ในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลระหว่างเพื่อนพิพิธภัณฑสถานด้วยกันและยัง สามารถค้นหาพิพิธภัณฑสถานใหม่ๆ รวมทั้งผู้ที่ สนใจในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณีได้อีกด้วย จึงเปิดชื่อกลุ่มเครือข่าย ขึ้นมา โดยใช้ชื่อว่า “เครือข่ายเพื่อนพิพิธภัณฑสถาน ท้องถิ่น” บน Facebook เพื่อเป็นพื้นที่ติดต่อ พูดคุยและกระจายข่าวสารของกลุ่มและให้ โอกาสผู้สนใจสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกของ เครือข่าย ด้วยการแนะนำของเพื่อนสมาชิก เอง และการเข้าไปชักชวนให้เป็นเครือข่าย โดยมุ่งเน้นไปที่พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นเป็นอันดับ แรก และการติดต่อกับทางวัด โรงเรียน และ หน่วยงานที่มีการเก็บอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ ร่วมเป็นเครือข่าย ในการรับข่าวสารจากกลุ่ม โดยนำเสนอแนวคิดที่เกิดจากการประชุม ที่ จ.ลำปาง และคำขวัญของเครือข่ายที่ว่า “แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาสู่การพัฒนาที่

ยั่งยืน” และนำเสนอวิสัยทัศน์ของกลุ่มตั้ง ไว้ในการรวมกลุ่มคือ “เครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน ท้องถิ่น ก้าวหน้าไปด้วยกันอย่างมั่นคง”

ปัจจุบันเรามีสมาชิกประมาณ 980 ชื่อ และมีสมาชิกหลากหลายทั้งวัดและโรงเรียนที่ สนใจที่จะทำพิพิธภัณฑสถานของตนเองหรือต้องการ หาความรู้ไปปรับปรุงและบำรุงรักษาห้องจัด แสดง รวมทั้งเข้ามาประชาสัมพันธ์กิจกรรม ของตนให้เครือข่ายทราบ และเชื่อมโยงเป็น เครือข่ายกับกลุ่ม เราหวังไว้เสมอว่าจะมีการ จัดกิจกรรมเพื่อมอบความรู้ การแวะเวียนไป เยี่ยมเยียนพบปะกับสมาชิก และเป็นสื่อกลาง ในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนที่ทั่วไปทราบและ หันมาสนใจ ที่จะท่องเที่ยวไปกับแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วทุก แห่งในประเทศไทย โดยอาศัยการเข้ามาเป็น เครือข่ายที่มั่นคงเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

นักสะสมอิสระเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่เร าต้องการเข้าไปเชื่อมโยง เพราะนักสะสมสามารถ ให้ความรู้กับเครือข่ายได้ดี ทั้งเรื่องการเมือง ประเพณีเดียวกัน มีอายุคราวเดียวกัน มีข้อมูล พื้นฐานเดียวกัน ซึ่งมีประโยชน์มากในการ แลกเปลี่ยนข้อมูล ส่วนนักวิชาการและผู้สนใจ เป็นกลุ่มที่เข้ามาเยี่ยมชมกิจกรรมต่างๆ ของ พิพิธภัณฑสถานที่ได้นำมาเสนอในเฟซบุค และช่วยหาข้อมูลที่น่าสนใจของแหล่งเรียนรู้ ต่างๆ ที่ได้นำมาของขึ้นเอกของพิพิธภัณฑสถานมา เผยแพร่บนเครือข่ายด้วย

แคว่กาดกองเก่า ถนนคำลือ เมืองแป้ หนึ่งในสมาชิกเครือข่าย กล่าวถึงวัตถุประสงค์และความคาดหวังของการเข้าร่วมเครือข่ายเพื่อพันธกิจท้องถิ่นว่า “อยากเรียนรู้จากจุดเริ่มและกระบวนการจัดการของชุมชน คาดหวังว่าจะได้เรียนรู้ด้วยกันเรื่อยๆ ไปครับ”

ในอนาคตเราต้องการที่จะรวบรวมรายชื่อของสมาชิกแล้วจัดกิจกรรมเล็กๆ ให้เกิดขึ้น เช่น การมอบป้ายเครื่องหมายของสมาชิกเครือข่าย ให้กับสมาชิกที่เป็นพันธกิจท้องถิ่น เพื่อที่จะได้เป็นสัญลักษณ์ให้กับกลุ่มสมาชิกได้ทราบ และที่เป็นแบบเพื่อนสมาชิก นักท่องเที่ยวจะได้หนังสือแนะนำข้อมูลของกลุ่ม เป็นต้น

เครือข่ายเพื่อนพันธกิจท้องถิ่น บน Facebook คงเป็นอีกความหวังที่จะเป็นที่พบปะและประชาสัมพันธ์พันธกิจท้องถิ่นเล็กๆ พันธกิจท้องถิ่นใหม่ๆ ให้เป็นที่รู้จักและให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันต่อไป

ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรเครือข่ายพันธกิจ

- 1.1 สนับสนุนเชิดชูท้องถิ่น และพื้นที่ทางสังคม บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) บวรท (บ้าน วัด โรงเรียน ท้องถิ่น)
 - ก. เสนอรายชื่อพันธกิจ สถานที่ดีเด่น
 - ข. เสนอรายชื่อครูภูมิปัญญาที่มีผลงานดีเด่น เพื่อรับรางวัลจากทางกลุ่มเครือข่าย
- 1.2 เสริมสร้าง เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรเครือข่ายพันธกิจท้องถิ่น
 - ก. ประชุม สัมมนา กลุ่มเครือข่ายฯ ปีละ 2 ครั้ง
 - ข. ศึกษาดูงาน
 - ค. ส่งตัวแทนของกลุ่มเครือข่ายฯ เข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต่างๆ
- 1.3 ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชน
 - ก. แลกเปลี่ยนกิจกรรมเยาวชนระหว่างกลุ่มเครือข่ายฯ

- ข. จัดกิจกรรมเยาวชนร่วมกัน ในนามกลุ่มเครือข่ายฯ (เช่น ปลูกพืชยืนสีเขียว การทำทะเบียน วาดภาพ ชื่อบ้านนามเมือง ฯลฯ)

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายพันธกิจท้องถิ่น

- 2.1 ส่งเสริม ศึกษา สืบค้น แหล่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 - ก. จัดกิจกรรมให้ชุมชน ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ และเยาวชนได้ไปศึกษา สืบค้น แหล่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 - ข. จัดทำเอกสารทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 - ค. จัดลานวัฒนธรรม
- 2.2 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - ก. เยี่ยมเยือนพันธกิจในกลุ่มเครือข่ายฯ
 - ข. จัดนิทรรศการหมุนเวียนร่วมกัน
 - ค. กิจกรรมสัญจร ปีละ 1 ครั้ง เพื่อหารายได้
- 2.3 ศึกษาดูงานพันธกิจท้องถิ่นในประเทศไทย
 - ก. ศึกษาดูงานพันธกิจในภาคอื่นๆ
- 2.4 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ติดต่อ สื่อสาร กิจกรรมของเครือข่ายพันธกิจท้องถิ่น ล้วนๆ
 - ก. ขอความร่วมมือให้โรงเรียนในชุมชนนำความรู้ท้องถิ่น เอกสารประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปใช้ในโรงเรียน
 - ข. จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย (เช่น เอกสารแนะนำ แผนที่แต่ละจังหวัด ฯลฯ)
 - ค. เว็บไซต์ กระดานกระดานโต้ตอบ
- 2.5 เชื่อมโยงพัฒนาฐานข้อมูลพันธกิจท้องถิ่นสู่สากล
 - ก. จัดทำเว็บไซต์ของกลุ่มเครือข่ายฯ
 - ข. สร้างบล็อกของกลุ่มเครือข่ายฯ
- 2.6 ขยายเครือข่ายพันธกิจท้องถิ่น
 - ก. แต่ละจังหวัดหาเครือข่ายเพิ่ม
 - ข. ขยายเครือข่ายกับสื่อสาขาต่างๆ (เช่น สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ) ทั้งท้องถิ่น และส่วนกลาง

ยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดขึ้นมานี้เราตั้งใจยึดถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นให้ได้ และให้เกิดเป็นรูปธรรมสามารถนำพาสมาชิกพัฒนาไปอีกขั้น

โรงเรียนขนาดเล็ก : โรงเรียนชุมชน

หลายปีที่ผ่านมาระบบการศึกษาการปวศกับปัญหาโรงเรียนในชุมชนชนบทที่มีจำนวนเด็กนักเรียนลดลงมากขึ้นทุกวัน สาเหตุหนึ่งมาจากการเกิดของเด็กในชุมชนลดลง และอีกประการหนึ่งผู้ปกครองเลือกส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียนขนาดใหญ่ หรือไม่ก็โรงเรียนในเมืองที่มีความพร้อมมากกว่า ตามไปดูหมู่บ้านแถบชนเมืองตอนเช้า เราจะเห็นรถตู้รับส่งเด็กนักเรียนเข้าไปเรียนในเมืองเป็นแถว ตอนเย็นก็ไปรับกลับบ้าน ค่ารถเดือนๆ หนึ่งมีใช่น้อย ค่าเล่าเรียนก็สูงกว่า ค่ารถรับส่ง ค่าอาหารการกิน ค่าใช้จ่ายแพงกว่า บวกกับค่าไปกวดวิชาอีกหนักหนาสาหัสทีเดียว แต่พ่อแม่ก็ต้องยอมจ่ายเพื่อลูกจะได้มีโอกาสในการแข่งขันสอบเอนทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้

ยังไม่ต้องพูดกันว่าเมื่อเรียนจบแล้วจะมีงานทำหรือไม่ จะมีชีวิตที่ดีหรือไม่ ซึ่งยังไม่มีความชัดเจน คำถามจึงอยู่ที่ว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่เด็กค่อยๆ ลดจำนวนลงจะมีทางออกอย่างไร

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายายออกมาว่าจะต้องยุบโรงเรียนขนาดเล็กเพราะไม่คุ้มต่อการลงทุน โดยปัจจุบันมีโรงเรียนขนาดเล็กที่เข้าข่ายถูกยุบมากถึงเกือบ 15,000 โรงเรียน หรือ 50% ของโรงเรียนที่มีอยู่ทั้งหมดในประเทศ

คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาบางท่านได้แสดงความเห็นผ่านสื่อมวลชนว่า ควรเร่งยุบโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อนำงบประมาณมาเพิ่มเงินเดือนให้กับข้าราชการครูจะดีกว่า ซึ่งเหมือนเป็นการส่งสัญญาณให้เร่งยุบโรงเรียนขนาดเล็ก

หากมองย้อนบทบทวนอดีตสักนิด จะพบว่า การก่อตั้งโรงเรียนแต่ละแห่งนั้นมิได้ตั้งกันอย่างง่ายดาย แต่เกิดจากการเรียกร้อง ความต้องการของชุมชน มีการเคลื่อนไหวเพื่อให้จัดตั้งโรงเรียน ในชุมชนหลายแห่งชาวบ้านช่วยกัน

หาไม้และมาช่วยกันก่อสร้างโรงเรียน ชุมชนสนับสนุนโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ และโรงเรียนก็ทำหน้าที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ลูกหลานได้มีสติปัญญา มีความเก่งกล้าสามารถ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ในอนาคต เรียกได้ว่าโรงเรียนได้กลายเป็นสถาบันของชุมชนไปแล้ว

เมื่อมีนโยบายการยุบโรงเรียนออกมา ก็ได้ยินเสียงสะท้อนถึงความน้อยใจของผู้นำชุมชนที่ว่า “เวลากะทรวงสาธารณสุขรณรงค์การคุมกำเนิด ชุมชนไหนทำได้ผลดีก็มีรางวัลให้ แต่

พอจำนวนเด็กลดลง ทางกระทรวงศึกษาก็มีนโยบายยุบโรงเรียนโดยไม่มีการปรึกษาหารือให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแม้แต่น้อย”

อีกทั้งยังไม่พิจารณาว่าการยุบโรงเรียนนั้นจะสร้างผลกระทบมากมายจากการที่เด็กต้องเดินทางไปเรียนไกลขึ้น ยิ่งถ้าเป็นชั้นประถมต้นๆ พ่อแม่ต้องไปรับไปส่งหรือต้องเสียค่ารถรับส่งเพิ่มขึ้นอีก หากเป็นชุมชนห่างไกล ฤดูฝนเด็กเดินไกลๆ เสื้อผ้า หนังสือเปียก การเจ็บป่วย

เวลาที่เด็กจะอยู่บ้านช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน บ้านก็น้อยลง ความปลอดภัยในการเดินทาง ก็ลดลง และเด็กต้องปรับตัวกับโรงเรียนใหม่ที่ ไม่ใช่ชุมชนตนเอง ส่วนพ่อแม่ต้องคอยกังวล ห่วงใยลูกสารพัด และที่สำคัญคือการไม่เปิด โอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน นโยบายที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน โดยตรง

ด้วยเหตุนี้ นโยบายการยุบโรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นการสวนทางกับ พรบ.การศึกษา แห่งชาติปี 2542 และนโยบายการปฏิรูปการ ศึกษาในทศวรรษที่ 2 ของรัฐบาล ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน สังคมในการจัดการศึกษา ที่มุ่งให้การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความ งามของชีวิตและการสร้างความเข้มแข็ง ให้ชุมชน ตลอดจนสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

สภาการศึกษาทางเลือกที่เป็นการรวมตัว กันของโรงเรียน สถาบัน องค์กร และกลุ่มการ ศึกษาทางเลือกอันหลากหลายทั่วประเทศ ได้มี การประชุมใหญ่สมาชิกสภาการศึกษาทางเลือก

เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2554 พิจารณาร่วมกันแล้ว เห็นว่าหลักการสำคัญคือ รัฐต้องจัดการศึกษา ให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เลือกปฏิบัติ และ หากมองสาเหตุของโรงเรียนเล็กนั้นส่วนสำคัญ เกิดจากการบริหารการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ของกระทรวงศึกษาธิการเองด้วย จึงมีมติ คัดค้านนโยบายการยุบโรงเรียนขนาดเล็ก

กล่าวคือ ไม่ควรมีการตั้งธงว่าต้องยุบ โรงเรียนขนาดเล็กไว้ล่วงหน้า และเสนอให้ กระทรวงศึกษาธิการออกนโยบายที่สร้างสรรค์ โดยให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการโรงเรียนขนาดเล็ก จัดให้มีกระบวนการ ปรึกษาหารือระหว่างภาครัฐ ผู้ปกครอง ผู้แทน องค์กรชุมชน เพื่อร่วมกันหาทางเลือกในการ จัดการศึกษาอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับ สภาพของแต่ละพื้นที่ โดยทางสภาการศึกษา ทางเลือกพร้อมที่จะเข้าร่วมสนับสนุนชุมชน ในการจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก จากฐาน ประสบการณ์ที่มีกันมาอย่างหลากหลาย เพื่อ ให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างเต็ม ศักยภาพของชุมชน และพลังความร่วมมือของ

ภาคีองค์กรสนับสนุน ต่างๆ ที่เห็นความ สำคัญในการปฏิรูป การศึกษา

หากมีนโยบาย ใหม่ที่สร้างสรรค์ ผล ที่เกิดขึ้นตามมา อย่างแรกคือ การที่ ประชาชนมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย สาธารณะที่มีผล กระทบต่อวิถีชีวิต ตนเอง นี่เป็นหลัก การประชาธิปไตย

“เวลากระทรวงสาธารณสุขรณรงค์การคุมกำเนิด ชุมชนไหนทำได้ผลดีก็มีรางวัลให้แต่พอจำนวนเด็กลดลง ทางกระทรวงศึกษาก็มีนโยบายยุบโรงเรียนโดยไม่มีการปรึกษาหารือให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแม้แต่น้อย”

ขั้นพื้นฐาน อันดับต่อมาคือการพัฒนาความเข้มแข็งองค์กรชุมชนที่ตั้งพลังทุนทางสังคมที่มีอยู่มากมายในชุมชนท้องถิ่น มาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาให้ลูกหลานเกิดการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน และผลที่จะเกิดแน่นอนคืออันวัตกรรมการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งสามารถนำไปขยายผลต่อยอดออกไปได้อีก

การปรับโรงเรียนขนาดเล็กของรัฐให้เป็นโรงเรียนของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนนั้น ชุมชนจะมีบทบาทในการบริหารและจัดการศึกษา จะทำให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งมีความสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่นในฐานะเป็นสถาบันที่ “ปลูกฝัง-สืบทอด” สร้างความเป็นท้องถิ่นให้แก่ลูกหลานของชุมชน ไม่เพียงแค่สอนวิชาการ แต่เป็นการสืบทอดให้ลูกหลานไม่หลงลืมรากเหง้าตัวเอง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการสร้างพลังความเป็นท้องถิ่น เกิดความหวงแหน การรู้สึกมีส่วนร่วม และเป็นตัวแทนของ “พลังองค์ความรู้ท้องถิ่น-ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ทั้งยังเป็นส่วนประสานความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ของชุมชนในแนวทาง “บ้าน-วัด-โรงเรียน” เพราะโรงเรียนเป็นส่วนสร้างปัญญาให้คนท้องถิ่น อันเป็นปัญญาที่ต้องควบคู่กับจิตวิญญาณและคุณธรรม การไม่มีโรงเรียน

และลูกหลานต้องออกไปนอกชุมชนก็จะถูกพัฒนาแต่ปัญหาที่เราภา ไร้คุณธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาเด็ก เยาวชน ตามมาอีกมากมาย

นับเป็นนิมิตรหมายที่ดีหลังจากที่สภาการศึกษาทางเลือกได้ยื่นจดหมายเรียกร้องต่อรัฐมนตรีศึกษาธิการในรัฐบาลปัจจุบัน ขณะนี้ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ออกมาแถลงอย่างเป็นทางการแล้วว่า ยุตินโยบายยุบควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจะร่วมมือกับสภาการศึกษาทางเลือก องค์กรชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนเครือข่ายโรงเรียนชุมชน ในรูปคณะกรรมการหลายฝ่ายที่จะร่วมกันวางแผน ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยการมีส่วนร่วม ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการในแนวทางที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พรบ.การศึกษาแห่งชาติและนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยร่วมกันสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทางออกของการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กนั้น คำตอบอยู่ที่ชุมชนและองค์กรภาคีต่างๆ ที่จะร่วมกันพัฒนาโรงเรียนของชุมชนให้เข้มแข็ง ที่จะพลังในการเสริมสร้างสติปัญญาให้กับเด็ก เยาวชน ในการเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างภาคภูมิ

พิพิธภัณฑสถาน นาอุดม-โนนหนองหอ

การเดินทางจากตัวเมืองของจังหวัดมุกดาหาร จนมาถึงชุมชนนาอุดม อำเภอโนนคำสร้อย ด้วยเวลาชั่วโมงเศษๆ ใต้ทำให้มาพบกับบรรยากาศการต้อนรับที่อบอุ่นจากชาวบ้าน ทั้งลุง ป้า น้า อา และเด็กตัวน้อยๆ ที่ยืนต้อนรับตั้งแต่หน้าประตูทางเข้า และเสียงมัลลิกเทศน์ตัวน้อยๆ ที่นำเราไปพบกับพิพิธภัณฑสถานเล็กๆ แห่งหนึ่ง ที่เกิดขึ้นจากความสำนึกและห่วงใยในคุณค่าของโบราณวัตถุที่มีอยู่ในชุมชน และกำลังจะสูญหายไปจากการลักลอบซื้อขายของพ่อค้าคนคั้น และพ่อค้าวัตถุโบราณ นั่นก็คือ **“พิพิธภัณฑสถานนาอุดม-โนนหนองหอ”**

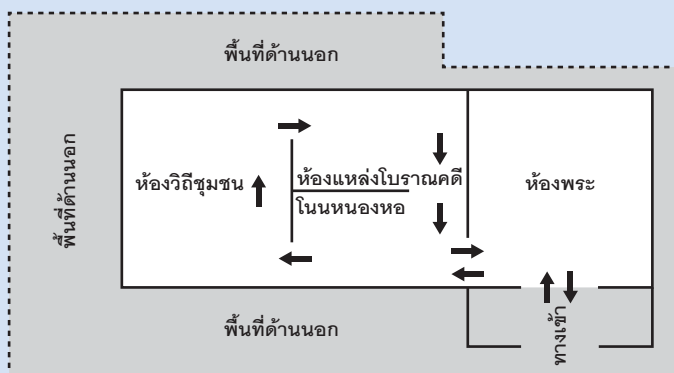

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ได้เก็บรวบรวมเครื่องใช้พื้นบ้าน และโบราณวัตถุจากแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ เช่น หม้อน้ำ เซียนหมาก เงินราง และโบราณวัตถุ เช่น ภาชนะดินเผา ลูกบิด เครื่องมือเหล็ก กำไลสำริด ฯลฯ เพื่อเก็บรักษาเอาไว้ให้ลูกหลานได้เห็นว่า อันนี้เรียกว่าอะไร ใช้ทำอะไร มีประโยชน์อย่างไร

มัคคุเทศก์น้อยเล่าว่า พระอธิการธำมรงค์ วิสุทฺธิสาโร เจ้าอาวาสวัดนาอุดมวนาราม ได้ชักชวนคนในชุมชน รวมทั้งหน่วยงานราชการต่างๆ ในตำบลนาอุดม สร้างอาคารจัดเก็บของเก่าแก่ขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และได้ขอบริจาควัตถุอุปกรณ์ก่อสร้าง บั๊จจีย และแรงกายของคนในชุมชนมาร่วมกันก่อสร้าง รวมทั้งขอบริจาคโบราณวัตถุ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ที่เก่าแก่ของคนในชุมชนมาไว้ในพิพิธภัณฑ์

อาคารพิพิธภัณฑ์เป็นอาคารชั้นเดียว มีลักษณะเรียบง่าย ออกแบบโดยพระอธิการธำมรงค์ วิสุทฺธิสาโร และได้รับความช่วยเหลือจากสำนักศิลปากรที่ 11 จังหวัดอุบลราชธานี นำเจ้าหน้าที่และงบประมาณส่วนหนึ่งมาช่วยในเรื่องการจัดการจัดการพิพิธภัณฑ์และข้อมูลเชิงโบราณคดี

การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์จะเล่าเรื่องราวของโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบและวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นในอดีต ซึ่งของที่ใช้ในการจัดแสดงส่วนใหญ่เป็นวัตถุโบราณที่ขุดค้นพบที่แหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ มีอายุประมาณ 2,300-1,500 ปี และเครื่องมือเครื่องใช้ของคนสมัยก่อน ซึ่งคนในชุมชนต่างก็มีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดแสดงในครั้งนี้ด้วย โดยแบ่งพื้นที่ในอาคารจัดเป็นห้องจัดแสดงเรื่องต่างๆ ดังนี้

ห้องที่ 1 คือ “ห้องพระ” เป็นส่วนที่มีพระประธานที่จะให้คนเข้าชมได้สักการบูชาเป็นส่วนแรก ภายในห้องจัดแสดงวัตถุมงคลของวัด เช่น พระพุทธรูปศิลา พระเครื่อง นอกจากนี้ ยังมีฉัตร และเหรียญเงินโบราณ

ถัดจาก “ห้องพระ” จะเป็นห้องที่ 2 “ห้องแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ” จัดแสดงโบราณวัตถุจากแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ และมีนิทรรศการเล่าเรื่องการแบ่งยุคทางโบราณคดี การถลุงโลหะ โบราณคดีมุกดาหาร แหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ รวมทั้งภาพโบราณวัตถุสำคัญที่พบที่แหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ

สำหรับพื้นที่ด้านในเป็นห้องที่ 3 “ห้องวิถีชีวิตชุมชน” จัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้

พื้นบ้าน แบบจำลองการทอผ้าและครัวพื้นบ้านอีสาน ซึ่งเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้ได้รับบริจาคจากชาวชุมชน และมีนิทรรศการเล่าเรื่อง ประวัติชุมชน ประเพณี และความเชื่อของชุมชน

นอกจากของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ชุมชนนาอุดมโนนหนองหอแล้ว ชุมชนแห่งนี้ยังมีแหล่งโบราณคดีโนนหนองหอ ซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดีที่มีหลักฐานทางโบราณคดีรูปแบบเดียวกับที่พบในวัฒนธรรมดองซอน ประเทศเวียดนาม พบการกระจายตัวของเครื่องปั้นดินเผาและหลุมฝังศพที่มีรูปแบบวัฒนธรรมการฝังศพที่เด่นชัดคือการฝังศพในภาชนะดินเผาทรงกลมขนาดใหญ่พร้อมๆกับโบราณวัตถุ ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับต่างๆ

ซึ่งเป็นของอุทิศหรือของเซ่นให้กับศพ ตามความเชื่อที่ว่าคนตายจะต้องผ่านเข้าไปสู่โลกหลังความตาย

ที่สำคัญ นักโบราณคดียังพบแม่พิมพ์ของกลองมโหระทึก เชื่อว่าแหล่งโบราณคดีดังกล่าวอาจเป็นแหล่งผลิตกลองมโหระทึกสำริดที่พบทั่วไปในพื้นที่ภาคอีสาน และอาจรวมไปถึงภาคกลางบางส่วนของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลาประมาณ 3,000-2,000 ปีมาแล้ว ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญทางโบราณคดีที่สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่มีต่อพื้นที่และภูมิภาคนี้เป็นอย่างยิ่ง

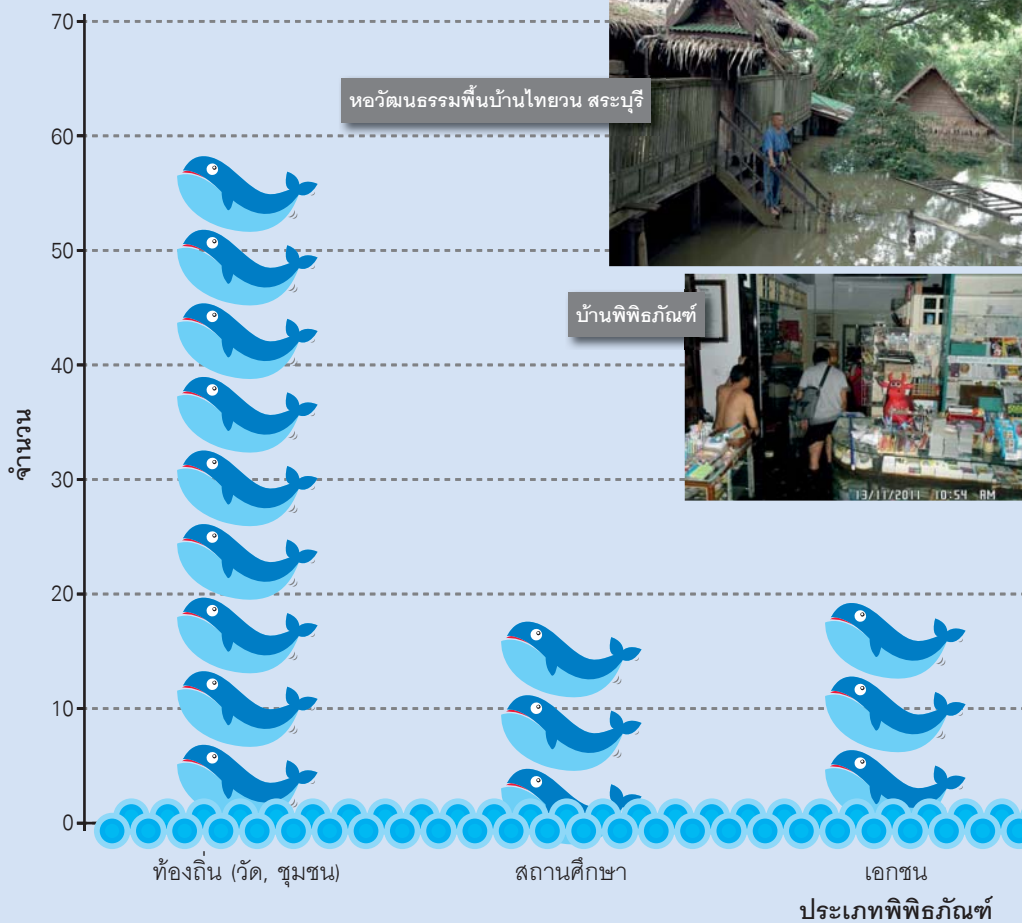

พิพิธภัณฑ์ชุมชนนาอุดม-โนนหนองหอ

ตั้งอยู่ที่	วัดนาอุดมวนาราม 159 หมู่ 6 ตำบลนาอุดม อำเภอเนินขามคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร
เวลาทำการ	ทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.30-16.00 น.
ค่าเข้าชม	ไม่เก็บค่าเข้าชม แต่มีตู้บริจาค ขอรับบริจาคตามกำลังศรัทธาจากผู้เข้าชม
โทรศัพท์	08-4827-9598 พระอธิการธานินทร์ วิสุทธิสาโร 08-7261-2556 นายประชา เทือกทา 08-5759-5135 นายวิจิตร คุณพูล 08-7243-5285 นายวิจารณ์ บุญกันท์

๖ น้ำหนักรัก

พิพิธภัณฑที่ที่ประสพภัยน้ำท่วม

ข้อมูลจาก: ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑที่ในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

พิพิธภัณฑ์สถานเครื่องถ้วย
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปทุมธานี

พิพิธภัณฑ์ตลาดเก่าห้อง
สุพรรณบุรี

พิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วยงานราชการอื่นๆ

พิพิธภัณฑ์บ้านแพรง
พระนครศรีอยุธยา

ภาพถ่ายอ้างอิงจาก :

<http://th-th.facebook.com/AKUstudio3>

<http://www.facebook.com/media/set/?set=p.2593504075000&type=3>

<http://hilight.kapook.com/>

<http://www.mcot.net/>

<http://www.disaster.go.th>

ไปเที่ยวอุตรดิตถ์อย่าลืมแวะ “พิพิธภัณฑ์ วัดใหญ่ท่าเสา”

อุตรดิตถ์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง เชื่อจังหวัดมีความหมายว่า “เมืองท่าพายนี้อ” เนื่องจากตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่าน และมีท่าเรือโบราณสำคัญอยู่ 2 แห่ง คือ “ท่าอิฐ” และ “ท่าเสา” ทั้งท่าอิฐและท่าเสาเป็นท่าเรือโบราณและตลาดรวบรวมสินค้าที่มาจากเมืองน่าน เมืองแพร่ และเมืองหลวงพระบาง เพื่อจะส่งต่อสินค้าลงไปยังกรุงเทพฯ แต่ทุกวันนี้การคมนาคมได้เปลี่ยนแปลงจากทางน้ำเป็นทางบก การขนส่งสินค้าลงไปยังกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จึงใช้รถไฟและรถบรรทุกเป็นหลัก ความเป็นเมืองท่าของอุตรดิตถ์จึงเหลือไว้เพียงความทรงจำและร่องรอยทางประวัติศาสตร์

ณ ยุคสมัยของการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ถูกนำเสนอผ่านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่งดงามอย่างอุทยานแห่งชาติภูสอยดาว มีชุมชนดั้งเดิมที่น่าสนใจอย่างชุมชนเมืองลับแล ชุมชนตีเหล็กที่บ้านน้ำผึ้ง และมีศาสนสถานศูนย์รวมศรัทธาทางพระพุทธศาสนาอย่างพระแท่นศิลาอาสน์ พระบรมธาตุทุ่งยั้ง และพระมหาธาตุเมืองฝาง แต่ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดอุตรดิตถ์กลับไม่ถูกนำมาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวอย่างที่ควรจะเป็น ทั้งที่ภายในตัวเมืองอุตรดิตถ์มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่น่าสนใจหลายแห่ง หนึ่งในนั้นคือพิพิธภัณฑ์วัดใหญ่ท่าเสา ตั้งอยู่ในวัดใหญ่ท่าเสา ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเมืองอุตรดิตถ์ แต่นักท่องเที่ยวหรือแม้แต่ชาวอุตรดิตถ์น้อยคนนักที่จะรู้จักและเคยเดินทางมาเยี่ยมชม

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และที่ปรึกษากลุ่มประวัติศาสตร์สองข้างทาง ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

โบสถ์ ศิลปะอยุธยาตอนปลาย
ที่ยังมีความสมบูรณ์และงดงาม

วัดใหญ่ท่าเสา ตั้งอยู่ในเขตชุมชนท่าเสา ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมืองอุตรดิตถ์ และอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟท่าเสา วัดใหญ่ท่าเสนาน่าจะสร้างขึ้นมาพร้อมกับชุมชนท่าเสาเมื่อราวสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายเป็นอย่างน้อย ผู้คนในชุมชนท่าเสามีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เนื่องจากชุมชนท่าเสาเคยเป็นชุมทางการค้าที่สำคัญในลุ่มน้ำน่าน จึงมีทั้งชาวไทย ชาวจีน ชาวไทยวน (ล้านนา) และชาวลาว เข้ามาตั้งถิ่นฐานและอยู่อาศัยสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ภายในวัดใหญ่ท่าเสามีโบราณสถานที่น่าสนใจ ได้แก่

โบสถ์ เป็นโบสถ์ขนาดเล็กมีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบสมัยอยุธยาตอนปลาย บานประตูเป็นไม้แกะสลัก 2 บาน หน้าบันด้านหน้าเป็นไม้แกะสลักรูปเทพนมและลายไทย ส่วนหน้าบันด้านหลังเป็นไม้แกะสลัก

หอไตรไม้ยกพื้น

หอไตร มีลักษณะเป็นไม้ยกพื้น เสาเป็นปูน หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา หน้าบันเป็นไม้แกะสลัก หน้าบันทางด้านทิศตะวันออกเป็นรูปหน้ากาล แวดล้อมไปด้วยลายพันธุ์พฤกษาและรูปเทพยดา เบื้องหลังเป็นลายก้านขด ทางด้านบนสุดของหน้าบันเป็นรูปครุฑขุดนาคร ส่วนหน้าบันทางด้านทิศตะวันตกเป็นลายกนกก้านขดธรรมดา เจิงชายคาเป็นไม้แกะสลักอย่างงดงาม ส่วนช่อฟ้าและใบระกาทำด้วยปูนปั้น

นอกจากนี้ ภายในวัดยังมีศาลาการเปรียญขนาดใหญ่ เดิมเป็นศาลาไม้ยกพื้น ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นครึ่งไม้ครึ่งคอนกรีต บนศาลาการเปรียญมีโบราณวัตถุ

ยานมาศไม้แกะสลัก ศิลปะอยุธยา
ที่งดงามและหาชมได้ยาก

ยานมาศไม้แกะสลัก สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เสด็จมาวัดใหญ่ท่าเสาเมื่อ พ.ศ. 2444 ทรงสันนิษฐานว่าเป็นยานมาศสำหรับแห่พระ เป็นยานมาศที่สูงมาก หลังคาหน้ามีตัวนาคฐานเป็นสิงห์สองชั้น แล้วเป็นที่นั่ง มีไม้แกะเป็นรูปบัวกระຈิงลอยตัวอยู่ทั้ง 4 มุม ส่วนด้านหลังพนักงานเป็นรูปกลีบบัวลอยตัวขึ้นมาซ้อนกัน 2 กลีบ ตามผิวไม้พบร่องรอยการลงรักปิดทอง ยานมาศนี้ เชื่อกันว่า

ธรรมาสถูปไม้แกะสลัก
ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น

อันเป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนถวายเป็นพุทธบูชาและอุทิศให้บรรพบุรุษจำนวนมาก เมื่อมีการปรับปรุงศาลาการเปรียญใหม่และมีใจผู้ริเริ่มชักชวน เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสาจึงนำโบราณวัตถุต่างๆ ไปเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย ใน พ.ศ. 2540 จึงนำโบราณวัตถุมาจัดแสดงเพื่อให้พุทธศาสนิกชน นักท่องเที่ยวและนักเรียนนักศึกษาเข้ามาเยี่ยมชมชมโบราณวัตถุได้

พิพิธภัณฑ์วัดใหญ่ท่าเสา ตั้งอยู่บนชั้น 2 ภายในกุฏิเจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา ซึ่งเป็นอาคารคอนกรีตขนาดใหญ่ ภายในจัดแสดงโบราณวัตถุที่พบในบริเวณวัดใหญ่ท่าเสา ซึ่งมีโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ ได้แก่

กรอบพระแผงไม้แกะสลัก ซึ่ง
รูปหรือลวดลายมีความงดงาม
มากและไม่ซ้ำแบบกัน

เป็นยานมาศที่พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาอุทิศถวายบูชาพระมหาธาตุเมืองฝาง และอาจใช้เป็นยานมาศประจำตัวพระสังฆราชาเมืองสวางคบุรี (เมืองฝาง) ก็เป็นไปได้ เพราะที่มาของยานมาศนี้สันนิษฐานว่า นำมาจากวัดพระฝางสวางคบุรีมุนีนาถในราวสมัยรัชกาลที่ 4 โดยหลวงพ่อยักษ์อดีตเจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา ซึ่งได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูสวางคบุรี

ธรรมาสน์เทศน์ เป็นธรรมาสน์ไม้แกะสลัก ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนบนหรือหลังคาธรรมาสน์เป็นทรงมณฑปยอดปราสาท ส่วนล่างประดับด้วยไม้แกะสลักรูปยักษ์แบก มีบันไดนาคเป็นทางขึ้นธรรมาสน์ ตัวธรรมาสน์แวดล้อมไปด้วยไม้แกะสลักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น ช้างและกวาง เป็นต้น

พระแผง ส่วนใหญ่เป็นพระพุทธรูปขนาดเล็กที่ทำด้วยครั่ง นำมาติดเรียงกันบนแผงหรือแผ่นไม้แกะสลัก ในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เก็บรักษาและจัดแสดงพระแผงทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กไว้มากกว่า 10 แผง กรอบพระแผงด้านบนส่วนใหญ่เป็นกรอบหรือซุ้มรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นซุ้มแผงรูปพญานาคลายกนก และลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ส่วนฐานหรือด้านล่างกรอบพระแผงมีการแกะสลักเป็นรูปหรือลวดลายที่งดงามมาก ทั้งรูปเทพารักษ์ ร่ายรำ รูปยักษ์แบกรูปหม้อน้ำและรูปแจกัน

ตู้และหีบพระธรรม ภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีตู้และหีบพระธรรมกว่า 10 หลัง ซึ่งแต่ละหลังเขียนลายรดน้ำปิดทองและปิดทองล่องชาด ศิลปะอยุธยาตอนปลาย-รัตนโกสินทร์ตอนต้น แสดงเรื่องราวพุทธประวัติ รามเกียรติ์ ปาหิมพานต์และรูปทวารบาล

นอกจากนี้ ภายในพิพิธภัณฑสถานยังมีพระพุทธรูปไม้แกะสลักจำนวนมาก เนื่องจากการสร้างพระพุทธรูปไม้หรือพระเจ้าไม้เป็นวัฒนธรรมที่นิยมของชาวล้านนาและล้านช้าง จึงทำให้ที่วัดนี้มีพระพุทธรูปไม้แกะสลักศิลปะฝีมือช่างท้องถิ่นจำนวนมาก นอกจากนี้ มีพระพุทธรูปขนาดเล็กที่ทำด้วยครั่ง สองและระฆังเก่า ใบเสมาหินชนวน ไม้แกะสลักรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เครื่องสังคโลก เครื่องถ้วยลายครามและภาชนะทองเหลือง

มาถึงตรงนี้ผู้อ่านคงทราบแล้วว่า วัดใหญ่ท่าเสาและพิพิธภัณฑสถานวัดใหญ่ท่าเสามีความสำคัญและมีโบราณวัตถุสถานน่าสนใจ ที่เมื่อเดินทางมายังจังหวัดอุดรดิตถ์แล้วไม่ควรพลาดที่จะแวะเยี่ยมชม ในฐานะที่เคยไปเยี่ยมชมโบราณวัตถุสถานวัดใหญ่ท่าเสามาแล้ว ผู้เขียนจึงขอใช้พื้นที่ในบทความนี้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เดินทางผ่านไปทางจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่าลืมแวะไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานวัดใหญ่ท่าเสา แล้วท่านจะเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองอุดรดิตถ์ และรู้ซึ่งในคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท่าเสาแห่งนี้อย่างแน่นอน

ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง : วัดใหญ่ท่าเสา ถนนสำราญริน ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

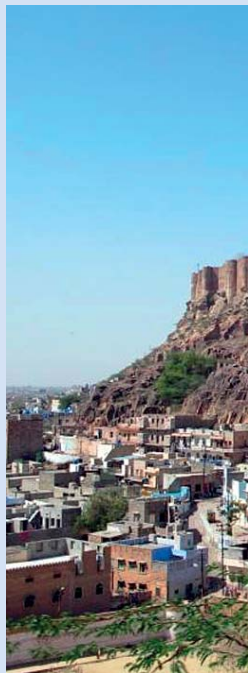
เวลาเปิด : หากต้องการเข้าชม ควรติดต่อล่วงหน้า ที่ พระครูวินัยธรไทย สนง.เผย หมายเลขโทรศัพท์ 08-4815-2380 ส่วนโบราณสถานเข้าชมได้ตลอดวัน

การเข้าชม : ห้ามถ่ายภาพ ไม่เก็บค่าเข้าชม (มีตู้รับบริจาค)

ตู้พระธรรมลายรดน้ำปิดทอง ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น

อลังการ แห่งป้อมสุรียัน (Mehrangarh Fort) เมืองจอดห์ปุร์ รัฐราชสถาน สาธารณรัฐอินเดีย

อินเดียเป็นประเทศที่เหลือเชื่อ เรื่องบางเรื่องไม่น่าเชื่อว่าคนอินเดียจะทำได้ สถานที่บางแห่งก็ไม่น่าเชื่อว่าจะมีอยู่จริง ดังเช่นเมืองโยธปุระหรือจอดห์ปุร์ (Jodhpur) ที่เรามาเยือนนี้ เป็นเมืองใหญ่อันดับ 2 รองจากจัยปุร์ (Jaipur) ในแคว้นราชสถาน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก สร้างโดยมหาราชา เรา จอดฮา (Rao Jodha)

แห่งอาณาจักร มาร์วาร์ (Marwar) ราชวงศ์ธีรธอร์ (Rathore) ในปี ค.ศ. 1459 ราชวงศ์ธีรธอร์ก็คล้ายกับราชวงศ์อื่นๆ ในเหล่าราชบุตร นั่นคือ มีการสู้รบกันระหว่างแคว้น และได้อพยพหนีการรุกรานของกองทัพอัฟกันมาตั้งรกรากอยู่ทางตอนกลางของอินเดีย จนก่อตั้งเมืองจอดห์ปุร์ขึ้นเป็นราชธานี

▶ ภาพวาดขบวนแห่เฉลิมฉลองแห่งชัยชนะ
ด้านหน้าประตูชัย โพล

◀ ป้อมเมห์รันการ์

▼ ด้านข้าง ประตูโลฮา โพล และรูปรอยมือของเหล่าพระมหากษัตริย์และสมณที่เข้าพิธีสดี

▲ ประตูชัย โพล ประตูทางเข้า-ออก หลัก

▲ ทางเข้าไปยังห้องด้านใน

ท่ามกลางอุณหภูมิร้อนแรงราวๆ 40 องศา แสบไหม้ในปลายเดือนมีนาคมที่เรามาเยือนนี้ ไม่แปลกใจที่ครั้งหนึ่งจอดปุระเคยได้รับฉายาว่าเป็นเมืองแห่งความตาย เพราะติดกับทะเลทรายธาร์ (Thar Desert) ที่มีภูมิอากาศแห้งแล้ง แต่กลับกลายเป็นเมืองร่ำรวยที่สุดในแคว้นราชสถาน ในอดีตที่นี่เคยเป็นเส้นทางการค้าระหว่างเอเชียตอนกลาง จีน เบลีอินเดียตอนเหนือ มีรายได้จากการค้าฝิ่น ไม้จันทน์ อินทผาลัม และทองแดง สถานที่สะท้อนถึงความรุ่มรวยของเมืองนี้ คือ ป้อมเมห์รันการ์ (Mehrangarh Fort) ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองราว 5 กิโลเมตร ตั้งเด่นเป็นสง่าบนเนินเขาสูง แม้แต่ชื่อ เมห์รันการ์ ยังมีความหมายว่าพระอาทิตย์

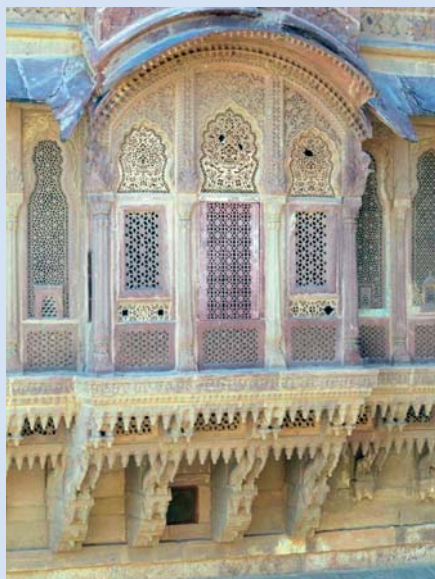
เมห์รันการ์ สร้างขึ้นด้วยหินทรายสีแดง เป็นป้อมที่ใหญ่ที่สุดในราชสถานมีความสูง 122 เมตร ล้อมรอบด้วยพระราชวังยาว 10 กิโลเมตร ยังไม่เคยมีข้าศึกใดสามารถโจมตีป้อมแห่งนี้ได้ เนื่องจากตั้งอยู่บนยอดเขา ตรง

◀ ห้องจัดแสดงเสลี่ยง ราชยานแบบต่างๆ (Palti Khana)

ตามหลักพิชัยยุทธโบราณหนึ่งใน 6 ประการของอินเดีย นั่นคือ ต้องเป็นป้อมที่มีทะเลทรายขวางกั้น มีป่าห้อมล้อม มีกำแพงหนาก่อด้วยดินเหนียว มีคูน้ำล้อมรอบ และมีเหล่าทหารที่ไว้วางใจปกป้อง

ป้อมแห่งนี้มีประตูเข้าทั้งหมด 7 แห่ง โดยประตูทางเข้าออกหลัก คือ ประตูชัย โพล (Jai Pol) สร้างในปี ค.ศ.1806 ภายหลังจากที่มหาราชามาน ซิงห์ (Maharaja Man Singh) ทรงรบนชนะอาณาจักรชัยปุระ (Jaipur) และบิคาเนอร์ (Bikaner) เพียงแค่เราเห็นด้านหน้าประตูนี้ ก็อึ้งและทึ่งกับภาพวาดเขียนสี ที่แสดงถึงวีรชนบทหรณักรบสมัยโบราณที่วาดได้สดใสราวกับพิมพ์ออกมา หลังจากเดินเข้ามาตามทางเรื่อยๆ เราจะพบประตูที่น่าตื่นตะลึงนั่นคือ ประตูโลฮา โพล (Loha Pol) สังเกตให้ดี บนกำแพงจะมีรอยประทับฝ่ามือสีแดงของเหล่าสมมของมหาราชามาน ซิงห์ ที่เข้าพิธีสตี (Sati) คือ พิธีที่สตรีหม้ายต้องเข้าไปในกองไฟ ตายไปพร้อมกับสามี เมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองอินเดีย ประเพณีนี้จึงถูกสั่งห้ามโดยเด็ดขาด เมื่อเข้ามาถึงอาคารด้านใน เราพบพิพิธภัณฑที่ประกอบด้วยห้องแสดงศาสตราวุธ ดาบนักรบสมัยโบราณ (Sileh Khana) ที่ใช้ในการสู้รบจริง จัดแสดงไว้ในตู้กระจก ด้ามดาบบางเล่มทำลวดลาย

▲ ลวดลายแกะสลักหินทรายอย่างละเอียด

◀ ห้องจัดแสดงอาวุธต่างๆ

▲ ภาพมหาราชา
ในแต่ละยุคสมัย

ได้ละเอียดและแทบไม่มีสนิม ห้องถัดมาจัดแสดง
เครื่องใช้ส่วนตัวของมหาราชา-มหารานี โดยเฉพาะห้อง
จัดแสดงประทุนหลังช้าง (Hawdah Gallery) ของมหาราชา
ในยุคต่างๆ ห้องจัดแสดงเปลเด็ก (Cradle Gallery) แต่ละ
ห้องล้วนแสดงถึงความอลังการของราชวงศ์รัตนอร์ เพราะ
ข้าวของบางอย่างมีส่วนประกอบเป็นทองที่แกะสลัก
ลวดลายอย่างงดงาม

การจัดแสดงศิลปวัตถุในป้อมแห่งนี้นับว่าเป็น
วิสัยทัศน์อันยาวไกลของมหาราชา กษัตริย์ที่ 2 (Maharaja
Gaj Singh II) ผู้ตั้งใจพลิกฟื้นป้อมที่เคยปิดตายและ
ทิ้งร้างมานานให้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์ระดับโลก จึง
ได้จัดตั้งคณะกรรมการที่เรียกว่า มูลนิธิพิพิธภัณฑ์

เมห์รันการ (The Mehrangarh Museum Trust) ในปี ค.ศ. 1972 จนถึง
วันนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่แวะชมป้อมแห่งนี้มีจำนวนราว 7 หมื่น
คน และชาวอินเดียเองมีจำนวนถึง 4 ล้านคน สะท้อนให้เห็นถึง
การบริหารจัดการรวมทั้งการจัดระบบที่เป็นไปอย่างดียิ่ง เพราะ
นอกจากข้าวของเครื่องใช้ของมหาราชาภายในพิพิธภัณฑ์ของ
ป้อมแล้ว ยังมีห้องสมุด ชื่อว่า The Maharaja Maan Singh Pustak
Prakash Library ที่มีตัวอักษรภาษาสันสกฤต ฮินดี รวมทั้งภาษา
ท้องถิ่นอื่นๆ สามารถให้นักวิจัยและผู้ต้องการศึกษาค้นคว้าได้

ข้าวของเครื่องใช้
ลวดลายละเอียดอ่อน
ของมหาราชา
และมหารานี ▶

เข้ามาใช้ และยังมีการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ กับมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา ที่ส่งนักศึกษา ในสาขาวิชาอินเดียศึกษาเข้ามาเรียนรู้ใน พิพิธภัณฑ์เมห์รันการแห่งนี้ นอกจากนี้ยังมีการก่อตั้งศูนย์อนุรักษ์ (The ICI Mehrangarh Art Conservation Center - IMAC) ในปี ค.ศ. 1996 เพื่อบำรุงดูแลรักษาป้อม อาทิ หินอ่อน กระฉก การอุดรอยร้าวซึม การป้องกันแสง รวมทั้งฝุ่น ภายในห้องต่างๆ ทั้งยังได้รับการแนะนำด้าน เทคนิค และการสนับสนุนจากกระทรวงการต่างประเทศของเยอรมนีด้วย

ส่วนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ล้วน น่าสนใจ อาทิ การจัดกิจกรรมและสนับสนุนการจัดแสดงดนตรีคลาสสิก ดนตรีพื้นบ้านของอินเดีย การนำชมด้วยเสียงบรรยายผ่านหูฟัง (Audio-Guide) ในแต่ละจุด ถึง 7 ภาษา (แน่นอนไม่มีภาษาไทย) การจัดร้านอาหารและเครื่องดื่ม การนำทัวร์ ป้อมในยามค่ำคืน และการจัดจำหน่ายสินค้า ที่ระลึก อีกทั้งเมื่อเราพบกับเจ้าหน้าที่ของป้อม คอยเดินตรวจตราแต่ละห้อง ซึ่งแต่งกายแบบชุดอินเดียโบราณ ได้กลมกลืนกับสถานที่ ทำให้รู้สึกราวกับว่าได้ย้อนอดีตเข้าไปในวังของมหาราชา ช่างเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ดูเสมือนจริงเสียยิ่งกว่าจริง

นอกจากนี้ ภายในป้อมยังแบ่งเป็นห้องหรือ ห้องพระโรงขนาดใหญ่อีกหลายห้อง ห้องที่มีชื่อเสียงและสำคัญที่เปิดให้ชม คือ ตำหนักพูล มาฮาล (Phool Mahal) หรือ ตำหนักดอกไม้ ด้าน ในห้องมีภาพวาดดอกไม้ เกาไม้ ประดับด้วย กระฉก ห้องนี้ใช้พักผ่อน ฟังดนตรี และชมการ เต้นรำด้วยความพระสราญ ถัดมาคือ ตำหนัก โมติฮาล (Moti Mahal) หรือตำหนักไข่มุก เพราะ มีการนำเปลือกหอยมุกมาตกแต่งก่อนนำไปผสมปูน แล้วฉาบลงผนังห้อง เพดานใช้กระฉกสีตกแต่ง

▼ ห้องจัดแสดงเปลเด็กในพระตำหนักจันกิมาสาล (Jhanki Mahal)

▲ ห้องภูลมฮาล ตำหนักบุปผชาติ หรือตำหนักดอกไม้

▼ ห้องโมติ มฮาล ตำหนักไข่มุก

▲ ตากัถวิลลา
ห้องนอนของมหาราชา
ตากัถ ซิงห์

ประดับประดาด้วยสีทอง ห้องนี้ใช้สำหรับ
หรือข้อราชการกับข้าราชการชั้นสูง ว่ากัน
ว่าบริเวณชั้น 2 ยังมีห้องลับที่มหาราชาสามารถ
แอบฟังการสนทนาได้จากด้านบน นัยว่าสตรี
ไม่ควรเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่สามารถรับรู้
ได้ ส่วนถัดไปคือห้องที่มีชื่อว่า ตากัถวิลลา
(Takhat Villa) เป็นห้องนอนของมหาราชา
ตากัถ ซิงห์ (Maharaja Takhat Singh) ด้าน

บนเพดานตกแต่งด้วยลูกบอลและดูทันสมัยและตกแต่งได้อย่าง
วิจิตรยิ่งนัก และยังเมื่อเราเดินเข้าไปเรื่อยๆ จนถึงพระราชวัง
ชั้นในสุดของป้อมที่เรียกว่าซานานา (Zanana) อันเป็นเขตที่อยู่
ของเหล่าพระสนม เราต้องทึ่งกับความงดงาม หน้าต่างแกะสลัก
จากหินทราย ฉลุเป็นลวดลายละเอียดอ่อนราวกับแกะสลักเนื้อ
ผลไม้ โดยเฉพาะซุ้มหน้าต่างที่มีช่องลมโปร่งที่ยื่นออกมา และ
แกะสลักรูปนกเกาะไ้ราวกับมีชีวิต สถานที่นี้มีไว้สำหรับพักผ่อน
พบปะกันของบรรดาเหล่าพระสนม เปรียบเป็นดังฮาเร็มของ
มหาราชา ห้องแต่ละห้องล้วนแสดงถึงความร่ำรวยและรุ่มรวย
งานด้านศิลปะของอาณาจักรมารวาร์ยีนัก

ด้านบนของป้อม
จุดชมวิวของเมือง
มีปืนใหญ่ ▶

หลังจากที่ชมด้านในแล้ว เราฝ่าเปลวแดดร้อน ย้อนขึ้นไปชมวิวด้านนอกของป้อม อันเป็นที่ตั้งของปืนใหญ่ ตั้งเรียงรายกันอยู่บนกำแพง ภาพที่เห็นเบื้องหน้า คือ ทศนิยมภาพของเมือง ไม่ว่าจะเป็นตลาดซาดาร์ (Sardar Bazaar) หอนาฬิกา (Clock Tower) บ้านเมืองที่เล็กคล้ายกับเป็น

▲ เมืองสีฟ้า มองจากหน้าต่างและบนกำแพงป้อม

เมืองแบบจำลอง ฉาบทาด้วยสีฟ้าอ่อน ฟ้ามุข และฟ้าเข้ม แต่เดิมนั้นบ้านสีฟ้าจะมีเฉพาะบ้านของกลุ่มคนที่อยู่ในวรรณะพราหมณ์ สีฟ้าในความหมายจึงเปรียบเหมือนเทพเจ้าสถิตในท้องฟ้าแห่งสรวงสวรรค์ ต่อมาเชื่อกันว่าสีฟ้าช่วยป้องกันแมลงและสร้างความสบายตา บรรเทาความร้อน จึงพากันทาสีฟ้าให้บ้านสีฟ้าเกือบทั้งเมือง จอดห์ปุร์จึงได้ชื่อว่าเมืองสีฟ้า (Blue City) นั่นเอง

แม้เราใช้เวลาชมที่ป้อมนี้ไม่นานนักแต่รู้สึกต้องมนต์ ตราตรึงในความยิ่งใหญ่ และการตกแต่งได้อย่างวิจิตรของป้อมแห่งนี้ เย็นวันนั้นเราจึงหลบหลีกความวุ่นวายจากเสียงแตร ฆ้อง ผู้คน และมูลวัวจากในเมือง ขึ้นมาสังเวยอาหารบนชั้นดาดฟ้าของเกสเฮาต์ที่พักอยู่ และนั่งหันหน้าจ้องมองไปยังป้อมสุริยัน คิดทบทวนว่า มั่นมื่ออยู่จริงหรือ พร้อมกันนั้นเสียงละหมาดของชาวมุสลิมดังก้องขึ้นมาเป็นระยะๆ ท่ามกลางบรรยากาศเป็นใจโดยรอบที่ไม่อาจจุดรั้งจินตนาการถึงนิทานเรื่องอาละดินกับตะเกียงวิเศษ อาลีบาบากับโจรสลัดคน ชินแบดผจญภัย ฯลฯ ... กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ...

อินเดียช่างเป็นประเทศที่เหลือเชื่อ แล้วคุณล่ะ เชื่อไหม?

ป้อมเมห์รันการ์ (Mehrangarh Fort) เมืองจอดห์ปุร์

เวลาเปิด-ปิด : ทุกวัน 09.00-17.00 น.

ค่าเข้าชม : ชาวต่างชาติ 300 รูปี (ไม่รวมค่ากล้องถ่ายภาพ กล้องวิดีโอ และหูฟัง Audio-Guide และลิฟท์)

www.mehrangarh.org

มะละกา เมืองมรดกโลก

ดอกไม้ แห่งท้องทะเล

เมื่อช่วงต้นเดือนตุลาคมที่ผ่านมา ก่อนเกิดเหตุการณ์มหาอุทกภัย ผมมีโอกาสไปเที่ยวต่างแดน ไมไกล์ ไมไกล์ จากบ้านเรามาก็คือ เมืองมะละกา ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเพิ่งจะได้รับการประกาศว่าเป็นเมืองมรดกโลกของยูเนสโก เมื่อ พ.ศ. 2551 ด้วยประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและเป็นเมืองที่สำคัญที่ชาวอินเดีย อาหรับ จีน และอีกหลายชาติในยุโรป เข้ามาติดต่อค้าขาย ความสำคัญเช่นนี้เอง จึงทำให้เมืองมะละกาผ่านการปกครองโดยชาวต่างชาติมาแล้วหลายชาติ ตั้งแต่โปรตุเกส เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ และญี่ปุ่น

โบสถ์แดง
ศูนย์กลางแห่งจิตวิสัยทัศน์

ในเขตเมืองเก่าของเมืองมะละกา มีพิพิธภัณฑที่บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของเมืองที่สำคัญแห่งนี้อยู่หลายแห่ง โดยมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ “โบสถ์แดง” (Christ Church Melaka) ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมของชาวดัตช์ สร้างขึ้นเพื่อทดแทน “โบสถ์เซนต์พอล” (St. Paul Church) โดยใช้อิฐสีชมพูฉาบด้วยปูนสีแดง

ถัดจากโบสถ์แดงไปประมาณ 500 เมตร ก็จะพบกับกลุ่มพิพิธภัณฑสมุทรศาสตร์ ซึ่งมีพิพิธภัณฑอยู่ 4 แห่ง ได้แก่ พพิธภัณฑเรือเดินสมุทรระยะที่ 1 พพิธภัณฑเรือเดินสมุทรระยะที่ 2 พพิธภัณฑเรือหลวงมาเลเซีย และพิพิธภัณฑเรือรบศรีตรังกานู แต่ที่เป็นจุดสังเกตและหาได้ง่ายคือ พพิธภัณฑเรือเดินสมุทรระยะที่ 1 (Maritime Museum Phase 1) ที่ตั้งตระหง่านในรูปของเรือสำเภาจำลองที่ชื่อ ว่า Flora de la Mar ซึ่งแปลว่า ดอกไม้แห่งท้องทะเล

หุ่นจำลองผู้คนที่เข้ามาค้าขายในมะละกา

เรือดอกไม้แห่งท้องทะเลนี้ มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่าเป็นเรือสำเภาของชาวโปรตุเกสที่บรรทุกสมบัติของสุลต่านจากมะละกา เพื่อจะเอากลับประเทศโปรตุเกส แต่ด้วยความที่บรรทุกหนักเกินไป จึงทำให้เรือล่มไปเสียก่อน ตรงบริเวณตอนเหนือของเกาะสุมาตรา พพิธภัณฑแห่งนี้ได้จำลองส่วนต่างๆ ภายในให้เหมือนกับเรือดอกไม้แห่งท้องทะเลในอดีต จำลองการใช้ชีวิตของลูกเรือ รวมทั้งมีบอร์ดนิทรรศการ ภาพวาด หุ่นจำลอง เรือจำลองต่างๆ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของเมืองมะละกาเป็นฉากๆ

เริ่มตั้งแต่เจ้าชายปรเมศวรอพยพมาสร้างเมืองใหม่ที่บริเวณปากแม่น้ำมะละกา ราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 จากนั้นเป็นฉากการมาของชาวอินเดียที่นำศาสนาอิสลามและการค้าเข้ามา

ห้องจัดแสดงภายในเรือ

จนทำให้เกิดระบบสุลต่านที่เข้มแข็งในเมืองมะละกา ถัดมาเป็นฉากของการเข้ามาตั้งสถานีทางการค้าของชาวโปรตุเกส และทำให้เมืองมะละกาเป็นเมืองท่าที่ยิ่งใหญ่และสำคัญทางการค้าอยู่ประมาณ

เรือดอไม้แห่งท้องทะเล

เรือสำเภาจำลอง

130 ปี ต่อมาเป็นจากการเข้ามาของชาวดัตช์ ชาวญี่ปุ่น ชาวจีน และชาวอังกฤษ ซึ่งมีการทำสงครามแย่งชิงเมืองมะละกา

กันไปมา และฉากสุดท้ายคือการประกาศเอกราชของมาเลเซียจากอังกฤษในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2500

บรรยากาศนิทรรศการภายในเรือ มีการจัดบอร์ดบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของเมืองมะละกา มีภาพวาดเรือและหุ่นจำลองของชาติต่างๆ ทั้งที่เข้ามาปกครอง และเข้ามาติดต่อดำขายกับเมืองมะละกา รวมถึงเรือจำลองของชนชาติต่างๆ แสงสว่างภายในเรือมีไม่มากนัก ด้วยการจัดไฟโดยใช้สเปคโตรไลท์ดวงเล็กๆ ส่องไปที่วัตถุจัดแสดง จึงทำให้บรรยากาศเหมือนได้ท้องเรือจริงๆ แต่ไม่รู้ลึกซึ้งอัด เพราะด้านในติดเครื่องปรับอากาศไว้อย่างดี

ข้อกำหนดของที่นี่คือผู้ชมทุกคนต้องถอดรองเท้าในระหว่างที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์บนเรือเพื่อรักษาพื้นที่ท่าจากไม้ โดยตอนซื้อตั๋วเขาจะแจกถุงพลาสติกให้คนละ 1 ใบ เพื่อใส่รองเท้าของเรา ดังนั้น เราจะเห็นผู้ชมนิทรรศการถือถุงพลาสติกใส่รองเท้าของตัวเองคนละหนึ่งใบขณะเดินชมภายในเรือ

อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในเรือ

ภาพวาดเรือชาวดัทช์

ส่วนด้านนอกสิ่งที่เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวคงไม่พ้นเรือสำเภาจำลองขนาดยักษ์ สูง 34 เมตร ยาว 36 เมตร และกว้างถึง 8 เมตร ซึ่งนอกจากจะเข้าชมนิทรรศการภายในเรือแล้ว ผู้ชมสามารถขึ้นไปเล่น ปีนป่ายบนเรือ ชมทิวทัศน์อันสวยงามของปากแม่น้ำมะละกาเหมือนอยู่บนเรือสำเภาจริงๆ อีกทั้งยังเป็นฉากถ่ายรูปที่สวยงามแปลกตา เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวไม่น้อย

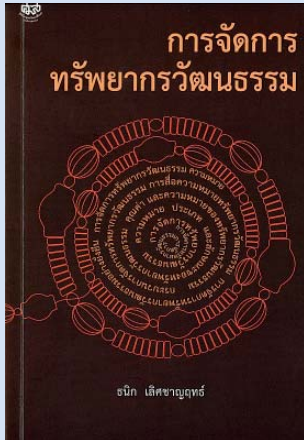
บอร์ดนิทรรศการเล่าเรื่องประวัติเมืองมะละกา

หากใครได้ไปเยี่ยมชมเมืองมรดกโลกอย่างมะละกา ก็ไม่ควรพลาดที่จะเข้าชมพิพิธภัณฑ์เรือดอกไม้แห่งท้องทะเลแห่งนี้ ส่วนพิพิธภัณฑ์อีก 3 แห่งในกลุ่มพิพิธภัณฑ์สมุทรศาสตร์ก็น่าสนใจไม่น้อยกว่าที่นี่เลย ทั้ง 3 แห่ง เราสามารถใช้ตั๋วใบเดียวกับพิพิธภัณฑ์เรือดอกไม้แห่งท้องทะเลได้เลย เรียกได้ว่าซื้อแค่หนึ่งแต่ได้ชมถึงสี่แห่งคุ้มมากๆ ครับ โดยราคาตั๋วเข้าชมพิพิธภัณฑ์สำหรับผู้ใหญ่นั้นอยู่ที่ 3 ริงกิต เด็ก 1 ริงกิต (ริงกิตละประมาณ 10 บาท)

**พิพิธภัณฑ์ Maritime ตั้งอยู่ที่ถนน Quayside อยู่ใกล้ปากแม่น้ำมะละกา
เปิดบริการทุกวัน 9:00-17:30 น.**

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

อนิก เลิศชาญฤทธ์ / ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน) / 2554 / 200 บาท
ISBN 978-616-7154-07-7

ตำราเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาในการเรียนวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม รวมถึงนักจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม นักวิชาการ ผู้ที่สนใจ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวัฒนธรรม ซึ่งกล่าวถึงความหมาย ประเภท และลักษณะของทรัพยากรวัฒนธรรม คุณค่า และความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรม กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม การสื่อความหมายทรัพยากรวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ตำรายา

วัดท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เล่มที่ 2

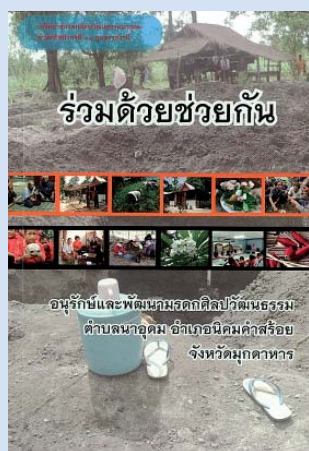

ชวนากร จันนาเวช / เอกสารวิชาการ ลำดับที่ 14
โครงการอนุรักษ์โบราณวัตถุและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม / 2553

ตำรายาพื้นบ้านไทยโบราณในภาคอีสาน ของวัดท่าม่วงอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่นักวิชาการและชุมชนร่วมกันสำรวจและปริวรรต ภายในเล่มมีตำรายาที่น่าสนใจ อาทิ ยาห้ามคัน ยาคัดดอกใจ ยาแก้บ้า ยาฆ่าหมากแตกแล้วยาเจ็บหัวใจ ฯลฯ

ร่วมด้วยช่วยกัน

อนุรักษ์และพัฒนามรดกศิลปวัฒนธรรม ตำบลนาอุดม
อำเภอเนินคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

สุกัญญา เบาเนติ และ วสันต์ เทพสุริยานนท์ /
สำนักศิลปากรที่ 11 อุบลราชธานี / 2553
ISBN 978-974-417-336-2

งานเขียนที่เล่าถึงโครงการเครือข่ายมรดกศิลปวัฒนธรรมของกรมศิลปากร ที่พยายามสร้างความ “ร่วมด้วยช่วยกัน” ระหว่างชาวชุมชนนาอุดมและสำนักศิลปากรที่ 11 อุบลราชธานี ในการอนุรักษ์และพัฒนามรดกศิลปวัฒนธรรมประเภทวัตถุหลักฐานทางโบราณคดีและเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน พร้อมทั้งเล่าถึงการพัฒนาคมนในชุมชนนาอุดมที่ร่วมเป็นเครือข่ายมรดกศิลปวัฒนธรรมกับกรมศิลปากร ให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ รวมถึงการส่งเสริมให้มีความรู้ และทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมในชุมชนของตนเอง

“...จะทำให้เยาวชน
หันมาสนใจวัฒนธรรม
ต้องอาศัย
ชุมชนสัมพันธ์
เจ้าอาวาส ผู้ใหญ่
องค์กรท้องถิ่น
ทุกฝ่ายต้องช่วยกัน
ถ้าไม่ช่วย
ทุกอย่างก็เลือนลาง...”

พ่อคำเหี้ยน กิตติบึง

สมาชิกชมรมผู้สูงอายุนบ้านหลุก จ.ลำพูน
13 สิงหาคม 2554

สารบัญ

2	จากใบบรรณธิการ	24	เนื้อหาเกี่ยวกับ
4	ข่าวพิพิธภัณฑฯ	26	แนะนำพิพิธภัณฑฯ
7	เรื่องเล่าริมสนาม	32	พิพิธภัณฑฯต่างแดน
13	ประสบการณ์พิพิธภัณฑฯ	45	หนังสือแนะนำ
16	108-1009	47	คมคิดสะกิดใจ
20	ตะลอนทัวร์		

จุดสรวลเย้าขำชวนพิสิทธ์มันส์ จัดทำโดย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
และ บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)
ที่ปรึกษา ผศ. สุวรรณา เกียรติเกรียงไกรพิพิธ ผู้อำนวยการ
บรรณาธิการ นงนิตพรณ บุญธรรม
กองบรรณาธิการ สิริยา คำเมือง ปณิดา สรรวาสี จุฬารามาศ ลิ้มรัตนพันธ์
ศุภลักษณ์ พยัคศรี เมธิณี ชลุมผล วรสุรา แสงอัมพรไชย
จัดรูปเล่มและพิสูจน์อักษร ปวีณา ทักทิม นิสา เซยกกลิน
ประสานงาน สมศักดิ์ แก้วหนู
จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม
www.sac.or.th

โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑฯท้องถิ่น
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

กฤษณาสง